

Радій Радугний
radiy@yahoo.com

Металом об метал

Танки перли нахабно - колоною. Без розвідки, без супроводу бронетранспортерів, без піхоти на спинах. Навіть люки мехводів на багатьох було відчинено, й з тих люків стирчали голови - як гриби на пенях. Бери та зрізай. Тільки візьми більшого ножа.

Але ніж і так був великий. Щоправда, на ніж залізняка була мало схожа, а більш нагадувала якийсь предмет фалічного культу. Довгий, товстий, та ще й з голівкою на кінці. Але, в принципі, предмет виконував майже такі самі функції, як і те, на що скидався.

И навіть жаргон у чоловіків, що користувалися такими предметами, був відповідний.

- Я його трахнув, - казали вони, замість "я його підпалив".

Мова йшла, звичайно, про танки.

Траплялося, звісно, що об'єкт тої сексуальної агресії огризався й ролі мінялися. Тоді про невдалого гвалтівника казали, що його самого трахнули. Буває, аякже... всі під богом ходимо. Незалежно від того, якого кольору його знамено.

Але цього разу шансів у здобичі практично не було.

Танки перли нахабно - колоною, без розвідки, без супроводу бронетранспортерів, без піхоти на спинах. Командирам, операторам, зарядникам - усім нетерплячилося якнайскоріше залишити негостинну місцину; а що вже мехводи - ті б і гонки тут влаштували, аби скоріш.

Скоріш, скоріш, скоріш! - чулося в реви моторів; додому, додому! - гуркотіли гусениці; скоріш, скоріш, скоріш! - семафорили дула гармат.

Але чоловік, що стояв на другому поверсі напівзруйнованого будинку, думав інакше.

- Трохи повільніше... - навіть пробурмотів він. - И ще трішечки...

Головний танк слухняно вповільнив ходу.

Загадки в тім не було. Навпаки, мисливець сильно би здивувався, якби танкіст не помітив зсунутого вбік каналізаційного люку й попер прямо. Таких ідіотів вже не лишилося. Каналізація - ідеальне місце, щоб сховати фугас. Цебто, колишня каналізація, звісно, бо зараз її як тільки не використовують... Але в основному - для закладки фугасів.

Цього разу фугасу в ямі не було. Молодий абориген просидів неподалік всю ніч, відігнав чергою ще двох аборигенів - от їм-то яма якраз й знадобилася під криївку для фугасу. А вранці мамою клявся, що там нічого нема.

Ну й слава богу.

Чоловік зітхнув й вправним, відпрацьованим рухом закинув на плече гранатомет. Машинально оглянувся - так, все гаразд. За спиною коридор й кухня, вихлопу є куди дітись... І натиснув спуск.

Головний танк якраз повернувся до нього боком.

І гримнуло!

Довга вогненна змія вирвалася з вікна. Прокреслила димовий пунктир до борту, бризнула полум'ям, згасла... Танк якусь мить повагався, потім неохоче заглух, посунув ліву гусеницю вперед, розвернувся впоперек дороги - і став. Наступний теж різко загальмував, теж повернув, щоб не врізатись, і теж зупинився, а за ним стала і вся колона.

Й одразу ж ще один вибух ляснув в її хвості, потім ще один - всередині, потім одразу два - не скажеш, і де, бо вулицю заволокло димом; від гуркоту позакладало вуха, а коли до гамору долучилися й черги з танкових кулеметів...

Власне кажучи, чоловік того вже не бачив, та й чув далеко не все. Одразу ж після пострілу (ще й дим у кімнаті не розвіявся), він кинувся вниз, вниз, вниз, жбурнув гранатомет у наготовану задалегідь схованку - начебто просто тріщина у стіні, снаряд вибухнув неподалік, або що, а придивившись трохи уважніше а воно - дірка. Аж до підвалу. Й двері з того боку сміттям завалені. Може й не знадобиться більше гранатомет, та й коштує недорого - а все ж таки, йдеш по вулиці - й знаєш: лежить! Й витягти можна, якщо раптом потреба виникне.

Чоловік посміхнувся. Колись, юнаком іще він ходив мирним містом, й дивився на будинки інакше - о, тут одна моя знайома живе... а тут інша... До будь-якої зайти можна, якщо раптом потреба виникне... а цікаво було б їх познайомити одна з одною!..

Спогад прийшов несподівано, й зник так само несподівано - від сильного "бабах!" позаду. Мабуть, у якомусь танку здетонували боеприпаси. В принципі, такого мисливець й не планував, танки були старі, без автомату заряджання, й треба було дуже постаратися, щоб з РПГ влучити в укладку з снарядами... Комуś пощастило. А комуś, відповідно, ні.

- Ну, - сказав дебелий бородатий дядько у камуфляжі. - И які ж втрати ?

- Чотири Т-62, - з радісною посмішкою доповів юнак. Звичайно, він теж був затягнутий у камуфляж. Але борода ще не мав.

- А з нашого боку ?

Посмішка трохи прив'яла.

- Четверо вбитих... - вже не так радісно сказав юнак. - Троє поранили. Один тяжко. Мабуть, не виживе.

Бородань рвучко, одним рухом, розвернувся ліворуч.

"Наче кабан" - подумав мисливець. Колись він и справді полював не на танки, й тепер гадав а що, все-таки, страшніше - танк чи кабан ? По всьому виходило, що кабан.

- А що я можу сказати, - у відповідь на мовчазне питання промовив він. - Я їх як інструктував ? Один постріл - й тікай. А вони що роблять ? Чую з одного вікна - бах! бах! бах! А потім - бабах!

Останнє значило, що у вікно залетіло дещо сталеве, довге й товсте - сто п'ятнадцять міліметрів. Летіло воно з танкової гармати й вибухало наприкінці польоту. А той, хто стріляв з вікна - сам винен. Не треба порушувати інструкцію з техніки безпеки на виробництві.

Бородань засопів, розкрив-був рота, потім закрив, потім зітхнув й розкрив ще раз:

- Але, Металісте, ти зрозумій, ми не можемо дозволити собі такий обмін - один на один. Ми ж не китайці, кінець кінцем!

Чоловік посміхнувся. Дехто з його знайомих китайців на таке порівняння образився би. Й досить відчутно.

Але вголос, звичайно, сказав зовсім інше:

- Доку, ти теж зрозумій, що в кожній сутичці знаходяться дурні, які гинуть.

- Вони не дурні! - запально й голосно крикнув юнак. - Вони герої, які гинуть за Батьківщину! Й, о речі, роблять це безкоштовно... тобто безкорисно - як правильно ?

Розмовляли російською.

Всі присутні знали ту мову не найкраще, говорили з акцентом, плуталися... але найбільша пікантність ситуації була в тому, що їхні вороги - як, наприклад, ти, що сиділи у спалених танках - говорили тією ж... тільки значно краще.

Час від часу це виливалося у лайку в ефірі, але останнім часом обидві сторони почали вживати заходів - й діалогів порідшало.

Тільки почнеш - а пеленгатори вже нашорошили вуха, тільки ворога або його матір як слід обкладеш - аж прилітає міна, або снаряд, й розмова само собою вривається. Ну який може бути діалог у таких умовах?

- Я тебе зрозумів, - Металіст кивнув юнакові, але відповів все-таки бороданю. - Так от. Дурні гинуть. Залишаються розумні. Й ти розумні роблять те, що не спромоглися зробити дурні.

Цього разу засопіли обидва аборигени - і старший, й молодший.

А чоловік зробив крихітну паузу й продовжив - але трохи інакшим тоном:

- До речі, про безкоштовність... чи безкорисливість...

Бородань засопів знову, й кивнув юнакові. Той ще раз бликнув очима на Металіста, пройшов у куток й махнув рукою найманцеві - мовляв, підходь ближче.

У кутку стояв ноутбук. Кабель, що виходив з його гнізда, тягнувся до стіни й зникав у невеличкому отворі. Далі його, звичайно, не видно було, але Металіст знав, що він причеплений до невеличкої, добре замаскованої параболічної антени. Антена дивилася майже в zenit. Туди ж раз-по-раз поглядав вартовий.

Раніше вартових не було й спеціалізований російський літак перехопив розмову одного генерала. Погукав інший літак й показав йому пальцем - он там, мовляв! Другий літак пальців не мав, натомість мав у кишені керовану бомбу з романтичним іменем КАБ-500...

Перший літак, таким чином, залишився без роботи - надто вже він був спеціалізований, виключно проти того генерала; але з того часу всі більш-менш впливові особи вживали заходів.

Металіст посміхався. На його думку, перехопити кількасекундний трансфер було нереально, дорого, та й безглуздо - але тримав ті посмішки при собі.

- Все гаразд?

- Так.

- О! Металіст !

- О! Дізфайндер!

Обидва голоси пролунали мало того, що одночасно, так ще й з геть однаковою інтонацією. Чулося в ній одночасно радісне здивування - як наче двоє старих приятелів зустрілися; й водночас певна обережність - наче бізнес у кожного свій. Або кожен чув плитку про іншого, ніби той у КДБ працює.

Щоправда, КДБ вже давно не було, але приятелі явно остерігалися один одного.

Вони поручкалися, навіть обійнялися трохи, поплескавши один одного по спинах, потім рушили у куток, стусанами вигнали звідти бранця (той мав зв'язані за спиною руки й від копняків ухилився, звиваючись усім тилом, наче змія). Сіли. Дістали пляшку...

Інші присутні реагували на ті події по-різному: хтось взагалі не звернув уваги, хтось провів обох зацікавленим, а чи байдужим поглядом, хтось сплюнув при вигляді пляшки, але вголос критикувати не став. Полонений отримав по дорозі ще одного підсрачника й забився у інший куток. Бородань в камуфляжі (втім, тут майже всі були в камуфляжі) начебто не звернув уваги на зустріч, але час від часу все-таки в куток поглядав.

- А я думав, ти під Сапером сидиш, - почулося звідти й він нашорошив вуха. Але відповідь була нерозбірливою, а потім взагалі почали допитувати полоненого, стало гамірно, й нічого не чути.

Але схоже, що приятелі ні про що важливе не говорили, все крутилося навколо "а пам'ятаєш... а знаєш, де тепер... а ти чув, що..."

Слова були схожі на російську, але зміст вловити чомусь не виходило.

Те тривало з годину, потім бранця, нарешті, замучили, стало тихіше, й з кутка долинуло:

- Ні! Ти сам по собі, а я сам по собі.

Металіст знизав плечима, пробурмотів щось на зразок "ну то діло хазяйське..." й подався у свій куток. Втома й горілка дали себе знати, він хитався, потім спіткнувся об відрізану голову полоненого, вилаявся й вправним пасом напіддав її геть.

Дізфайндер провів його поглядом, ледь помітно знизав плечима й заліг прямо там, де пиячили.

Юнак в камуфляжі теж провів поглядом Металіста, потім крадькома бликнув на Дізфайндера й так само крадькома посміхнувся.

Кілька років тому його батько займався політикою, цебто намагався заручитися підтримкою бодай когось за межами повсталі республіки. Одна з спроб тривала півтори роки, батько встромив сина до непоганої школи на Інститутській та наказав вчитися добре. Відбувалося те у Києві, а ще через рік батько з сином повернулись додому й потрапили під паспортну перевірку. Перевірку проводили не місцеві запроданці, а росіяни, так що навіть взнати, де батька було поховано, не вдалося.

А от чужа мова, так сильно схожа на російську - бачте, згодилася.

Щоправда, нікому було підказати, що означає слово "узбіччя". И хто такий, в чорта, Шухарт?

Юнак перебрав у пам'яті всіх знайомих англійців та американців, що працювали в країні, потім порився, згадуючи тих, про кого хоч раз доводилось чути, знизав плечима, й теж заліг спати.

Наступного дня виявилось, що Металіст вносить свій внесок в війну не лише персонально, але й опосередковано.

Коли хлопці почали збиратися купкою, Дізфайндер навіть стривожився. Що воно намічається? Збори якісь? Промови? Зампо... тьху, чорт, молла якийсь агітацію буде розводити? А чий то палм вони у руках крутять, й на біса? Малюнки розглядають, чи що? Ілюстрації до якогось уроку?

Як не дивно, але саме так воно і було.

- Значить так, - Металіст говорив короткими, рубаними фразами - як з пістолета стріляв. - Танк Т-62. Товщина лобової броні сто міліметрів мм. Товщина лоба башти - двісті. РПГ-7 її пробиває. Але. По-перше. Зараз тут їздить кілька модифікацій цих танків. Деякі з них пройшли модернізацію. Завдяки якій захищеність було посилено. Наприклад, за рахунок динамічного захисту. По-друге. Верхня лобова деталь сильно нахилена. Влучити в неї з землі досить важко. Крім того. Для цього треба знаходитись перед танком. А це небезпечно. Тому що майже завжди увага екіпажу якраз туди й скерована. Висновок. Цей спосіб придатний лише для самозахисту. Коли танк атакує. Й іншого виходу просто нема.

Стріляти бажано в борт або у корму. Чим добре влучення в борт. Тим, що є шанс вивести з ладу одночасно весь екіпаж. Зачепити боєкомплект. Підпалити паливні баки. Чим погано. Збоку може бути протикумулятивний екран. У цьому випадку постріл РПГ-7 використовувати не можна. Треба використати РПГ-7М, або іншу танкову модифікацію. Ось таку. Зверніть увагу – граната має довгий носик. Саме там знаходиться перший заряд. Він зриває екран. Другий заряд основний. Він пробиває борт.

Цілитися в борт досить важко. Треба брати випередження. Є спеціальні таблиці. Де воно розписане для кожної дистанції. И кожної швидкості. Але запам'ятати їх досить складно. Крім того, тандемний заряд має іншу балістику. Незвичну. Таблиці для нього інші.

Тому я раджу стріляти в корму.

Чим це добре. В кормі знаходиться двигун та баки. Підпалити її досить легко. Чим це погано. Механік-водій при цьому майже завжди лишається живий. Буває, що спрацьовують автоматичні вогнегасники. Тому підбитий у корму танк бажано добити. Найлегше - в борт...

Юр Дізфайндер слухав ту лекцію, позіхаючи. В принципі, все вищенаведене він знав й сам, и не раз, не два, ба, навіть не десять разів вміло використовував. Звичайно, порівнювати його танковий рахунок з рахунком Металіста було б смішно, але все-таки, все-таки... Не чайник. Хоча послухати варто, варто...

Але чи то викладач з мисливця на танки був поганенький, чи то аудиторія недостатньо підготована, а чи (й, мабуть, скоріш за все), він не дуже охоче ділився секретами...

Юр позіхнув знову. Т-62 він палив спереду, збоку, ззаду, зверху, знизу, и навіть, одного разу, зсередини (щоправда, за той випадок йому було соромно, бо танк був свій). А от послухати про Т-80, та ще з динамічним захистом, "Реліктом", наприклад, а краще - з "Контактом", та зі "Шторою", та з "Ареною"...

Він й незчужся, як задрімав, а прокинувся, лише коли поруч почулися обережні кроки.

Рука машинально сягнула по пістолет.

- Свої, - поспіхом проголосив знайомий голос. - Це я, Рустам.

- А, - байдуже відповів Дізфайндер. - Що тобі ?

- Не мені, а тобі! - у голосі чулася легка насмішка. - Обідати будеш ?

- Угу... - зволив, нарешті, розплющити очі Дізфайндер. - А що на обід?

- Те, що й завжди, - на камінь у нього перед носом брязнула жерстяна банка з яловичиною, а зверху ліг кусень хліба.

- А... - розчаровано протягнув Юр., потім подумав й додав. - Але все одно буду. А ще якби хтось відкрив...

- Ну ти нахаба... - зачудувався у відповідь гість. Втім, хто тут був гостем, а хто господарем, до кінця було неясно.

- А може, тобі ще по чай збігати?

- Ну давай... - милостиво дозволив Дізфайндер.

- А ось тобі болт!

Юр зітхнув. Чай варили досить далеко - метрів за двадцять від його каменя. Й пертися аж туди не хотілось.

Рустам тим часом витяг широкий ніж, вправно розрубав банку навпіл - трохи соку все-таки пролилося, але його один чорт ніхто не любив.

Юр зітхнув знову, піднявся, потягнувся, аж у спини захрускотіло й потяг до себе півбанку.

Їли ножами. Інструмент Рустама мав грізний вигляд - довгий, широкий, з борозенкою посередині леза, з ручкою, вкритою пружною гумою - щоб руки не ковзали.

Юр мав звичайного складаного ножика з одним лезом, та тим - не дуже наточеним.

- Тобі що, ножика подарувати, - час від часу питали його приятелі.

- Ножиком танкові гармату не відпиляєш, - відмахувався у відповідь Юр.

А для того, щоб відкрити банку консервів, його ножика вистачало.

Тушонка була радянська. Саме так - давно вже не було Союзу, а його стратегічні запаси все ще живили тих, хто цей союз розвалив й мав намір добити країну, що оголосила себе його спадкоємцем. Було в цьому щось вид канібалізму - але нічого. Морщилися та їли.

Морщилися ще з однієї причини - тушонка пролежала у стратегічному сховищі не один десяток років.

Юр замислено копирсався ложкою в банці, й згадував, як колись використав для фугасу авіабомбу сорок шостого року народження.

Спрацювало.

На жаль, такий самий номер з людиною був цілком неможливий. А то... Він зітхнув. Дістаєш з якогось складу дядька, скажімо п'ядесят дев'ятого року випуску, споряджаєш його рюкзачком...

- Юре, ти чуєш, що я кажу ?

Юр чув, але монотонне бубоніння юного воїна Аллаха до списку загроз не входило, й внутрішня сигнальна система не реагувала. А слухати його чомусь не хотілося.

- Я питаю, чи ти помітив, що у Металіста в групі завжди хтось гине. А сам він лишається неушкодженим.

- Не завжди, - меланхолійно заперечив Дізфайндер.

- Не завжди гине - чи не завжди неушкодженим? - на мить спантеличився Рустам.

- І те, й друге, - зітхнув Дізфайндер.

Наміри майбутнього польового командира були ясні, як день. Хлопцеві явно кортіло взнати, де й за яких обставин два найманці познайомились, й з цією метою він провокував Юра натяками на деякі професійні навички Металіста.

На жаль, Юр зі згаданим дядьком були знайомі трохи раніше, ніж Рустам вперше взяв до руки автомат, або чим він там грався в дитинстві. Й хоча щирими друзями вони з Металістом ніколи не були, все-таки, шансів витягти з Юра якийсь компромат не було. Скоріш навпаки.

Але Металіст компроматом на роботодавців взагалі не цікавився. Й навіть не погрожував, якщо ті раптом починали щось марудити з гонораром. Він вже досяг такого авторитету, що клієнти на його послуги ставали у чергу.

А те, що втрати його групи підтримки перевищували середній рівень, вважав явищем абсолютно нормальним.

Приблизно так Юр й відповів. Додав лише, що на його думку, один Металіст коштує більше, ніж двадцять-тридцять помічників, а тому за співвідношенням ціна-якість...

Рустам засопів, и Юр змінив тему.

- Взагалі-то намір зберегти кров свого народу, звісно, похвальний. Але чомусь завжди виходить боком. Он, ізраїльтяни, наприклад, коли робили "Меркаву", то казали, що робиться все, аби максимально захистити екіпаж. Щоб жодна крапля священної єврейською крові не була пролита! Понаставили в башти всяких вигоронок, загоронок, екранів, відбійників та підбоїв проти осколків... в результаті місця для кулеметника не залишилось, і його поклали на башту, зверху...

Рустам коротко реготнув.

- Це в них національне, - почулося з іншого боку, й юнак негайно зів'яв. Наче ніхто й очей не спускав з Металіста, однак той все одно примудрився підкрастися непомітно. Й добре, якщо тільки коли мова зайшла про "Меркаву". А якщо раніше?

Втім, нічого нового ніхто б ні про кого не взнав.

- Це ще їхній поет Овсій Дріз історію наводив, - розповідав, наче й нічого не сталося, Металіст. - Як колись випав сніг, й бідолашні євреї думали, що то не просто так, а якийсь знак божий. Й спорядили Мойшу, щоб він пройшовся містечком, й усіх сповістив. А щоб він сам не потоптав сніг, то його мали носити на руках сім чоловіків.

Рустам реготнув, Юр теж посміхнувся, потім замислився... й посміхнувся знову - але інакше:

- Але зверніть, хлопці, увагу, - здалеку почав він. - Ніде ж не сказано, що ті семеро також були євреями!

- Гм... - сказав Металіст й на деякий час випав з розмови. А от Рустам ляпнув дурницю:

- А що, у жидів навіть поети є ?

Відповідь напрошувалася сама по собі - "ну, у вас же є?" - й юнак вже приготувався образитись.

- У всіх є, - дипломатично відповів Юр й одразу перевів розмову на інше. - І знаєте, що цікаво? Чим кращий поет - тим більше він буде пиячити, палити... колотись та по дівках бігати...

- Угу, - вставив і собі Металіст. - Он, як Вагид. Бачили у Баку пам'ятник? П'яниця и наркоман. А як писав!

- Пам'ятник бачив, - кивнув Юр. - Але віршів не чув. Він російською не писав?

- Ні, - товариш помотав головою. - Й ти не перший це питаєш.

- Га?

- Ага. Кажуть, коли його хотіли в армію замести... тобто, загребти... ну, ти зрозумів. То лікар-земляк спробував написати йому відстрочку. А воєнкомом сидів теж земляк - але наш. І спитав - а хто ж він такий? Ну, лікар йому розповів - що, мовляв, поет, талант і так далі. А той каже - ану прочитай щось з його віршів. Добре, каже лікар. - Азербайджанською? Воєнком - глип, глип! - та ні, каже. Бажано російською. Ну лікар хитрий, як справжній бакинець, тут його й підсік. А, каже, Шевченко якою мовою вірші писав?

- Ну і?

- Дали відстрочку! Написали чи порок серця, чи що.

- Ги-ги. Так... про порок - це вони гарно придумали!

Обидва заусміхались.

- Ні, - раптом замотав головою Металіст. - Про порок найкраще сказав Вазех. Мірза Шафи Вазех - знаєш такого?

Він натхненно задер пику догори й продекламував:

Святоші душу стережуть мою,
На шлях до раю направляють владно,
Дурні! З коханою я вже в раю,
І в інший рай мене штовхати марно.

Гадають гави - грішний соловей,
Біду, подібно їм накаркувать не хоче,
Закоханий - я вище всіх людей,
Які мені чистилище напророчать.

- А хто перекладав? - з повагою запитав Юр.
- Я, - скромно опустив очі Металіст.
- Сам?
- Ну.
- А про чистилище теж сам вигадав? Для мусульманина?
- Ну... Ох, чорт... Прогавив!
Обидва зареготали.
- А Шевченко ?..

Юр зробив паузу, й Рустам з деяким подивом завважив, як Металіст трохи напружився - як кіт, коли чорт-зна-де, за кількасот метрів, гавкне собака.

- А що Шевченко?
- Ти "Вурдалака" читав ?
- Це Бузинівського, чи що ?
- Ну.
- Звісно, ні! Приїду...

Рустам думав, що найманець скаже - прочитаю, але той лише коротко рикнув:
- Вб'ю!

- Ну й даремно, - похитав головою Юр. - Цебто, Бузину, звісно, замочити варто, але книжку почитати - теж. Розумієш, зовсім інша штука, аніж якась офіційна чи наукова біографія! Я тепер знаю, що Тарас Григорович міг и чарчину хильнути, й дівок не цурався... й у казарми в каптерку заникатись вмів... до речі, - Юр раптом кивнув Рустамові. - Цілком можливо, що він і зброю вашим штовхав.

Металіст реготнув. Настрій його помітно покращав. Натомість Рустам сидів, як на протипіхотній міні. На італійській. Тій, що вибухає не коли на неї наступлять, а коли встануть. Або коли їй самій заманеться. Й досить легко було зрозуміти, чому.

Бо розмова зайшла про такі які, що їх в школі вчили, а він не вчив. Гадав, що математика, фізика та риторика потрібніші за літературу. Хто ж міг знати, що два професіонали можуть раптом і на цьому розумітися... Цікаво, на кого Металіст вчився?..

- А ваш Тимур Муцураєв, - на щастя, Дізфайндер вельми дипломатично розвернувся обличчям до місцевих реалій. - Он, про підрив комендатури як написав!

Прізвище було відомим, й Рустам аж розцвів - ану, що ж про бойового поета скаже чужинець.

Але Юр для початку вибачився:

- На жаль, перекладач з мене поганенький...

Й лише потім процитував:

Агрессоры в селе Алхан-Кала
Куражатся, залив водярой zenки,
Но смерть, забив во все колокола,
К ним устремилась в образе чеченки.

К комендатуре мчиться грузовик,
Нагруженный пластитом и судьбою,
В его кабине виден нежный лик
Хавы, решившей жертвовать собою...

Металіст легенько поплескав в долоні. Біс його зна, чи то ввічливо, а чи то іронічно. Потім посміхнувся й прокоментував:

- Муцурасву, до речі, теж далекувато до ангела. Кажуть, він колись...

На жаль, почувся голосний свист й розмову довелося урвати.

Свистів спостерігач. Це означало, що прилетіли не вертольоти, бо про них попередив би хтось з місцевих, що ошивалися біля тутешнього аеродрому - на дрібних торгівельних аферах або на брудних роботах. Останнє вважалось ганьбою, але в умовах війни допустимою. Аби лише інформацію вчасно давали.

А от літаки працювали здалеку й налагодити нормальне попередження поки що не вдавалось.

Табір на мить перетворився на розворушений мурашник, а ще за мить - теж на мурашник, але у стані облоги: все заховане під землею, а назовні стримлять лише голови з настобурченими щелепами.

Щелепи мали півтори метри у довжину й називалися "Ігла-2". Перепрограмувати пристрої "свій-чужий" довгий час не вдавалось, але приїхав Сапер, заробив цілком гідну за таку роботу півсотню - і все одразу запрацювало.

Півсотню, звичайно, тисяч.

Літак пролетів далеко - навіть тип не визначити - й розвертатись не став.

- Пощастило, - зітхнув Рустам.

- Нам, - уточнив Дізфайндер.

- А комусь - ні, - додав і собі Металіст, бо звідкілясь з далеких дален докотився могутній глухий удар.

- Іншалла, - знизав плечима Рустам. - То що ти говорив про Тимура ?

Але нагодився Доку й загадав юнакові переодягтись, взяти двох бійців - на вибір й сходити в село.

Дізфайндер запитально поглянув на ватажка.

- Ага, - кивнув той. - Це якраз те, що ти думаєш.

Селище формально вважалось нейтральним - цебто, колись, у першій кампанії, коли ще можна було якось з кимсь домовитися. Зараз нейтралів вже не залишилось, й півсела лежало в руїнах. У тій половині, що залишалась більш-менш неушкодженою, жили в основному вдовиці, бабці та дідусі; й серед них, до речі, один був знаменитістю місцевого масштабу. Відзначився він за початку другої кампанії, коли ще всі думали, що буде так само, як і раніше. В село навідалась знімальна група якогось російського телеканалу й почала проводити опит - а що ж саме думає місцеве населення про війну ?

Місцеве населення думало про війну дуже багато, але не дуже цензурно. У фільмах тоді вже матюкалися, але в репортажах ще ні, тому робота зупинилася. Біс його зна, хто перший відкопав того діда, але так чи сяк, а сталася ця подія вчасно.

- У нас етіх... вахабітов не било и не будет! - розпинався дідок перед камерою. - А якщо хтось колись и заявиться - то я його оцією палицею з села вижену!

Палиця була довга, покручена й кострубата, але коли дідові налили, виявилась для нього заважкою, а потім її взагалі хтось украв.

Після групи знімальної нагодилася група повстанців. Діда впізнали, а, може, хтось стукнув. Всі гадали - розстріляють, але командир виявився людиною з гумором, й наказав діда повісити. З палицею на шії, й табличкою - "Символ Росії".

Тут, однак нагодились федерали, й нагальні справи закликали групу негайно поміняти позицію. Діда зняли. Але табличку хтось встиг сфотографувати, й вже за день вона теліпалася на kavkazcentre.org.

Дід страшенно пишався й називав себе ветераном.

Юрів шлях, однак, мав кінцевою метою не дідову розвалюху, а невеликий будиночок хати за три від неї. Підхід до нього був досить зручний, й господарка за невеликі гроші надавала усім бажаним певні послуги - не ті, звісно, про які всі одразу подумали, а поштові.

Щось прийняти, щось передати.

Цього разу паунок виявився великим, й два чоловіки пригодилися не лише для охорони.

- Що ж воно таке незручне, - стогнав дорогою один з хлопців. - Атомна бомба, чи що?

- Краще, - не втримався кінець кінцем і Рустам. - Це - життя генерала Ква...

Але Дізфайндер сказав "кахи-кахи", і юнак миттю замовк.

За околицею села перевзулися - бо ходили чутки, що росіяни знову вдалися до відпрацьованої на Західній Україні методи. Там використовували хімічні позначки для килимків біля ганку. Стане, бувало, людина на килимок - й потім кілька днів залишає за собою невидимі, але цілком виразні для собачого нюху сліди.

Тому доводилося перевзуватись, а "сільські" черевики після кожного походу досліджувати у портативній лабораторії. На щастя, поки що ніякої гидоти виявлено ще не було. На жаль, це не гарантувало, що гидоти нема, а цілком могло свідчити про недосконалість аналізу. Доводилось підстраховуватись.

Ще у Карпатах застосовувались кнопкові радіосигналізатори та отрути, що робили людей слабкими й безвольними. Натиснув кнопку - й пішла команда чекістам... а отрута тим часом діє. Підходь та надівай кайдани. І ще багато чого використовувалось.

Зараз ефір сканували всі, кому не ліньки було, а отрути... На щастя, тепер відмова поїсти не сприймалася за образу. Саме з цієї причини.

Пакунки Дізфайндер десь заховав, але весь вечір ходив з такою задоволеною пикою, що всі посміхались.

Вночі Металіст узяв трьох помічників, й поставив на дорозі кілька фугасів - два демонстративні, таких, що їх одразу знайшли, й один справжній; і Т-80, що супроводжував колону вантажівок, аж підняло над землею. БТР підбили протитанковою гранатою, а вантажівки розстріляли з двох кулеметів - згоріли, як стіжки в серпні.

Загалом вийшло приблизно на дванадцять тисяч, от тільки одному з помічників прострелило руку, й Доку знову вичитував Металістові:

- Ми не можемо дозволити собі втрачати одну людину за один танк!

Той виправдовувався, й казав, що хлопець сам винен - на біса він поліз добивати пораних з пістолета? Це небезпечно, й суперечить конвенціям. Ну то й що, що росіяни їх не дотримуються? Що ж нам тепер - ставати на них схожими, чи що?

Доку засопів, ще щось пробурчав для годиться, гроші перекинув, й тему закрит.

Прилетів вертоліт, покружляв над горами, когось обстріляв з кулемета, а може просто пальнув навмання, й подався геть.

Все зітхнули полегшено, але виявилось, що зарано. Ввечері двоє мовчазних хлопців, що супроводжували Дізфайндера, посварились, й, перш ніж встиг втрутитися ватажок, трохи постріляли.

Одному потрапило в голову, іншому - в руку.

Підійшов Юр. Позітхав. Почухав потилицю. Зіткнувся очима з поглядом другого пораненого - водночас ніяковим й агресивним:

- Мовляв, знаю, що винен. Але чого він першим почав!

Юр зітхнув ще раз, й, перш ніж хтось встиг слово сказати, а не те, що зашкодити - пальнув юнакові у серце.

- Ти знаєш, яке в мене завдання, - пояснив він сторопілому Доку. - Й він знав...

Юр кивнув на тільки-но вбитого юнака. На обличчі того ще трималась, але вже повільно розгладжувалась ніяково-агресивна гримаса.

- І якщо за годину наскочать руси, то його б один чорт довелося пристрелити.

Десь була у цій логіці слабка ланка, але ватажок шукати її не став, а й собі зітхнув й замахав руками на інших.

- Чого стали ? Якого повітрішалися? Трупа не бачили?

Натовп потроху розсіявся, й лише тоді Металіст завважив, як Юр витяг руку з кишені.

Кишеня була велика, але щось кругле в ній все-таки вгадувалось.

Розміром якраз із ручну гранату.

- Ну що я можу сказати? - підійшов до нього Юр трохи згодом. - Вибач. Помилявся. Погарячкував. І про Шухарта, и взагалі. З ким не буває.

Металіст дивився насмішкувато й мовчав.

- Давай домовимось так - я на тебе працюю тричі. Після цього міняємось. Ти на мене.

- Теж тричі ? - з серйозним виглядом запитав Металіст.

- Ні, - не сприйняв жарту Дізфайндер. - Й з тебе, й з мене цілком вистачить і одного разу.

Командир цієї колони був полковником. Крім того, він був дуже обережним полковником. Й тому за найменшої можливості його танки не перли колонами; і навіть коли можливості не було, то певних заходів все-таки уживали. Допомагало.

Навіть прізвище полковника відрізнялося від слова "обережний" лише однією літерою. Звичайно, російською мовою.

І все-таки, якщо літеру не додавати, то виходило, що хтось з його предків виявився недостатньо обережним.

Й потрапив в острог.

Втім, біс його зна, може Острогом звалось якесь село, и той предок просто вчасно звідти вшився.

Але питання родоvodu та предків останнім часом займали найостанніше місце серед інших його турбот.

Основною проблемою...

Металіст, взнавши про те, що саме вважалося основною проблемою, вельми би запишався й на радощах би когось підпалив.

Бо основною проблемою полковник Острожний вважав невідомого "духа", що за останні два місяці влаштував не менше дванадцяти засідок на шляхах й пошкодив щонайменше десяток танків. Причому штук шість - насмерть. Цебто - вцент.

Засади було організовано грамотно й професійно, танки - або підірвано, або розстріляно впритул; а найпаскуднішим Острожний вважав те, що "дух" навіть не пробував трохи затриматись, й розібратися з екіпажем. З великою ймовірністю це означало, що працює не якийсь там аматор і фанатик, а професіонал. Скоріш за все - найманець.

И платять йому не за голови - бо інакше він би таки розбирався з екіпажем. Платять йому за кожен знищений танк.

Ага... З фанатиком було б значно простіше...

Полковник зітхнув, й потягся до тангенти.

- Увага! - рикнув він в ларингофони. - Усім - пильнувати! Стріляти, як тільки десь щось ворухнеться!

Останнє, в принципі, було зайвим. І так всі нормальні люди виробили рефлекс. Спочатку пальни, а вже потім думай. А подумавши - розстріляй також свідків, щоб не було, як із Ульяновом.

Полковник знову зітхнув. З Ульяновом він колись зустрічавсь особисто, той справив на нього вельми приємне враження, й Острожний досі не розумів, як цей зовсім не дурний дядько примудрився так лопухнутись.

"Цікаво", подумав полковник, визирнувши у перископ. Танк якраз проїжджав крізь тунель утворений з одного боку ліском, а з іншого - якоюсь напівзруйнованою будівлею. Кращого місця для засідки годі було й відшукати. Тому ще заздалегідь трое його підлеглих розмістили тут міни: кілька сигнальних, та про всяк випадок дві монки-"відьми". За два дні жодна "відьма" не вибухнула й жодна сигналка ракети в небо не виплюнула.

Але про всяк випадок, це місце все-таки пройшли з баштами та кулеметами, розвернутими у бік лісу, а інтервал поміж машинами збільшили.

"Цікаво, - додумав, нарешті, до кінця полковник. - Чим зараз займається той паскудний... спеціаліст?"

Металіст опустил бінокль й задоволено тицьнув Дізфайндера ліктем під бік.

- Бач, - в голоси його теж чулося задоволення. - Я ж казав, що вони чекатимуть на засідку саме тут. На, подивись, як голови крутяться!

Юр взяв бінокль, приклав до очей. Покрутив коліщатка настройки.

Справді, башти танків весь час ворушилися - наче голови динозаврів. Наляканих. Таких, що очікують нападу у будь-який час, з будь-якого боку. Навіть зверху.

Дурних, переляканих динозаврів. Зараз вони почнуть вимирати.

- Бачиш оно трикутну байду на башті? - раптом запитав Металіст.

- Ну...

- Знаєш, що воно таке?

- Що ?

- "Штора".

- Ух ти. І що це означає?

Металіст аж зітхнув.

- Це означає, що Hellfire ми з тобою перли даремно...

Hellfire возили УАЗиком, й Металіст сміявся, натякаючи, що конструктори комплексу були сильно здивовані, коли взнали за цю модернізацію. Пусковий станок важив півтори центнери, й це лише за рекламними заявками, а за особистими враженнями бійців - то й ще більше. Закидати та вивантажувати його з машини було морокою. На пульті управління Дізфайндер лише один раз глянув, й затаївся не те що стріляти - а взагалі до нього підходити. Самих тумблерів - штук півсотні. Жах! Натомість Hellfire якщо вже влучав - то влучав. Добивати майже ніколи не доводилося.

Найцікавіше, що проблеми з транспортуванням залізяки не виникало. Металіст десь роздобув хитрі документи, й гордо демонстрував їх, якщо УАЗика зупиняли. Спочатку, кажуть, остерігався, а потім знахабнів, й, бувало, горлав на занадто пильних ДПСників:

- Та ви знаєте, чия це машина?!

У більшості випадків те діяло, а коли одного разу нахабу спитали - а чия? - Металіст не розгубився.

- От спочатку знайте, чия, а потім подумайте, чи варто її шмонати!

Але цього разу доїхали взагалі без пригод. Хіба лише, проїжджаючи блок-пост, обидва завважили бабцю з сумкою. Старенька провела машину довгим, але на диво байдужим поглядом.

Машину загнали в одну криївку, російську форму закинули в іншу, а до бункеру добирались як завжди - пішки.

В історії з документами був один чи то пікантний, чи то дуже смердючий нюанс - ксиву свою Металіст нікому з товаришів не показував. Дядька, який виконував в групі Доку функції контрозвідки, це трохи нервувало, й Дізфайндер навіть розумів, чому.

А чи не можуть ті документи бути справжніми?

Про свої підозри він, ясна річ, об'єкту підозри не сказав ані слова; натомість багато у кого питав - а що в Металіста за документи? Га?

Й хтось, мабуть, стукнув.

Під час рейду Металіст посадив дядька у башту підбитого Т-62, і той чесно встиг випалити аж три рази. Як пізніше признався Металіст - "на цілих два рази більше, ніж я планував!"

Один із снарядів влучив, й навіть щось розбив на такому ж Т-62, тільки російському, натомість коли його колеги почали розвертатися, щоб розстріляти засідника, їм дісталось... ох і дісталось!

Шкода лише, що всі машини евакуювали, й спробуй тепер, доведи, що принаймні два танки пошкоджено безповоротно, а не просто підбито. А це ж зовсім інші гроші!

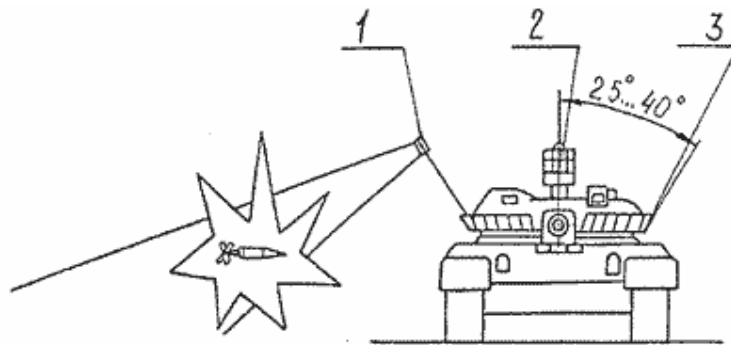
І дядько буде менше цікавитись...

Юр думав - втомленому та розчарованому Металістові навряд чи буде до лекцій - але помилився.

- Комплекс активного захисту, - диктував ввечері Металіст. - Відрізняється від пасивного або динамічного захисту тим, що не зменшує руйнівну дію снаряду, а намагається не допустити влучання. Сьогодні розглянемо КАЗ "Арена". Він призначений для захисту танків та інших броньованих об'єктів від кумулятивних ракет та снарядів. Цебто, гранат з ручних протитанкових гранатометів, ПТКРС з дозвуковою та надзвуковою швидкістю, кумулятивних снарядів з гармат...

Він витяг з кишені палм, потицяв стилусом. Мабуть, знайшов якусь ілюстрацію й запустив комп'ютерець по руках. Хлопці роздивлялись з цікавістю.

- Принцип дії комплексу досить простий. За допомогою радіолокатора виявляється снаряд у польоті. На дистанції сорок-півсотні метрів. Коли снаряд наближається на відстань тридцять три – тридцять шість метрів. Назустріч з мортирки вистрілюється спеціальний осколковий заряд. Який з високою ймовірністю пошкоджує корпус та підривні пристрої снаряду. Час реакції комплексу становить 50 мілісекунд. Тобто, ні побачити, ні зреагувати на роботу комплексу людина не може. Час готовності до повторної атаки - двісті-чотириста мілісекунд. Тобто якщо атака робиться з двох напрямків одночасно, то "Арена" може не встигнути. Але якщо один із стрільців забариться, то з великою ймовірністю ракети буде пошкоджено всі. Це погано. А ось що добре. Осколки являють собою також небезпеку для всіх живих або неброньованих об'єктів, які знаходяться на відстані тридцяти метрів від танку. Які з цього випливають для нас переваги. Перше. Солдатів на броні тепер не буде. Ні на танку, ні на машинах, які його супроводжують. Бо інакше отримають свою пайку осколків. Раз солдатів на броні нема. Танк стане сліпим. Й може стріляти одночасно лише в один бік. Що це означає - пояснювати не треба. Друге. "Арена" не захищає вузький сектор з корми. Це означає, що атака ззаду цілком можлива. Навіть застарілими засобами. Наприклад, РПГ-7. Третє. Роботу локатора можна засікти на відстані до дев'яноста кілометрів. Для цього можна також використати сканери, які працюють у сантиметровому та міліметровому діапазонах. А ще краще придбати спеціальний прилад. Замовити можна у мене, просто зараз...

- Питання!

Один з слухачів - молодик з невеличкою ще, рудуватою, та досить гидкою на вигляд борідкою, підняв руку - достоту, як учень у школі.

- Чи зумісна "Арена" зі "Шторою"? Чи можуть вони бути розміщені на одній і тій же машині? Як вони працюватимуть на двох сусідніх машинах? Чи заважатимуть одна одній?

Російською він говорив впевнено, легко, з ледь-ледь помітним акцентом.

- Хороше питання, - задоволено кивнув Металіст. - Відповіді на нього в мене нема. Взагалі-то...

Він замислився або зробив вигляд.

- Руси завжди легковажно ставилися до питання електромагнітної сумісності. Навіть ще за Союзу. Ще коли якісь стандарти були. Тепер, коли ні про яке узгодження специфікацій не може бути і мови, з цим ділом повинно бути й взагалі кепсько. Був колись...

Він зловтішно посміхнувся.

- ...один цікавий випадок. Продали якось вони індійцям фрегат. Непоганий наче кораблик. Ті обізвали його "Трішул"... Між іншим, Юре, знаєш, що воно означає? "Тризуб"! Це до питання про арійське коріння...

Дізфайндер посміхнувся, але промовчав.

-...й почали випробовувати. Ну й мало не довипробовувались! Бо на зенітних стрільбах ракети полетіли куди завгодно, лише не в ціль!

Він навіть рукою махнув.

- А все чому? А тому, що полінувалися, або кеби не вистачило випробувати, або хоча б розрахунок зробити на електромагнітну сумісність! Залізяка, яка це робить коштує тисяч п'ять. А штрафу за річну затримку індійці виставили сорок мільйонів. Хай платять...

Усі теж посміхнулися - теж, звичайно, зловтішно. Будь-яка невдача росіян тут сприймалася як вияв немилості Аллаха - до росіян, звісно. Й милості, відповідно, до його воїнів.

Дізфайндер був з тим категорично не згоден. Його більш влаштовувала ситуація, коли ворожа зброя починала глючити не на випробуваннях, а у бою. Але погляди тримав при собі. Про всяк випадок.

- Так от. Відтепер я збираю відомості про взаємодію та сумісність "Арени" й "Штори". За фотографію з обома комплексами, встановленими на одній машині - сто доларів. За відеозйомку спільної роботи їх у колоні - п'ятсот...

- А чому така велика різниця ? - запитав ще хтось з "студентів".

- А тому що у другому випадку, щоб змусити комплекси показати, як вони працюють в одній колонії... - Металіст подивився на того, хто запитував, як на маленьку й не дуже розумну дитину. - ...треба з цією колоною дещо зробити. Причому так, щоб обидві системи хоча б спробували попрацювати.

Дізфайндер слухав Rammstein. Не через плеєр, а за допомогою приймача. Як у старі добрі часи, коли плеєр важили кілограмів по двадцять-тридцять й називались магнітофонами. Він любив ті часи. Тоді люди були якось... може, чесніші, а може навіть чистіші.

Правда, й Раммштайнів тоді не було, а був лише рок-н-рол.

- Ein! - аж розривався Ліндеман - Hier kommt die Sonne! Zwei - hier kommt die Sonne!

Одночасно приймач слідкував ще за двома частотами. По одній з кожної миті міг надійти сигнал про негайну евакуацію. По другій - про початок того, заради чого він взагалі тут з'явився.

Обидва частоти мовчали. Але Юр знав твердо та точно, що у даному випадку справа не в електромагнітній несумісності. Просто один вельми високопоставлений дядько ніяк, нарешті, не визначиться, коли, куди, и на чому летіти.

""Sonne" скінчилось й почалось "Mein Herz brennt!".

Сигналу не надійшло.

- Що таке "Штора", - розповідав тим часом Металіст. - "Штора" - це комплекс захисту танків від ракет та снарядів з лазерними головками самонаведення. Ракети - це "Тоу", "Хот", "Мілан", "Дракон", "Мейверік", "Хеллфайр". Снаряди - "Копперхед" або "Краснополь". Характерними ознаками наявності "Штори" на танку є. Перше. Добре помітні димові гранатомети на башти. Зверніть увагу. Їхні труби не паралельні. А трохи повернуті одна проти одної. Друге. Так звана "груба головка". Являє собою металевий виступ з двома великими темними скельцями. Призначена для того, щоб піймати сигнал. Так би мовити, гукнути - "Мене опромінюють!". Третє. Так звана "точна головка". Являє собою менший виступ у вигляді пари датчиків. Можуть бути прикриті кришками. Призначена для того, щоб точно визначити напрям, звідки світять. Що робить "Штора". По-перше, вистрілює димові снаряди. Які перекривають напрям опромінення. Таким чином, зменшуючи ймовірність влучання. По-друге. Організує фальшиві сигнали в контурі управління ракети чи снаряду. По-третє. Розвертає башту танку у бік

випромінювача. Й підказує екіпажу напрям на джерело випромінювання. Здогадайтесь, для чого.

Металіст пустив по руках палм з малюнками. Юр здалеку помітив контур "грубої голівки" й далі роздивлятися не став - все знайоме!

- Рекомендується. Перед тим, як атакувати танки, оснащені будь-якими комплексами захисту. Обстріляти його з стрілецької зброї. Бажано з великокаліберної. Дуже добре себе зарекомендували великокаліберні кулемети. Усі. Від ДШК та Браунінгу до Корду з Утьосом. Цілитися слід по головках, по інший оптиці, по приладах прицілювання та спостереження, а також по пластинах динамічного захисту. Операції слід планувати так, щоб обстріл танка з кулемету був сигналом для вступу у бій двох-трьох гранатометників або операторів протитанкових ракет...

- А чому ти кажеш "головка"?- знічев'я запитав ввечері Юр.
- А як треба? - щиро здивувався Металіст.
- Та голівка ж. Ех ти, а ще філолог.

- Хіба ? - він нахилив голову, прислухався сам до себе - мабуть повторюючи подумки обидва слова. - Ха, точно. Хоча... термін усталений, прижився. Ми ж кажемо - замполіт, а не застпо... тьху, языка поламаєш. Але дякую, що підказав. А то приїду додому, то мало того, що говорити буду з акцентом, та ще й неправильно. Це я-то! Професійний філолог!

Обидва зареготали.

- Хоча який я філолог, - зітхнув Металіст. - Мені б довчитись. Ну нічого, ось подобиваємо кого треба - то зможу й продовжити. А мову тренуватиму, аякже. Бо ще справді за кацапа матимуть!

- Та ні, - раптом перестав усміхатися Юр. - У нас зараз інша біда. У нас того, хто говорить занадто чисто, питають - а ти, хлопче, бува не з Канади?

Юр посміхнувся знов, але вже трохи штучно.

- Тааак, - позіхнув Металіст. - Це ти точно помітив. У нас спитають... Ех, Радянської Армії на них нема!

Він мрійливо примружився.

- ...ото була школа інтернаціоналізму! Юре, не повіриш, я, коли туди замели, говорив на такому дебелимому суржику, що зараз й згадати гидко! Але ж, розумієш, загнати людину у геть вороже, чуже середовище... та дати їй хоч одного земляка... та вона через місяць не лише рідною мовою заговорить - вона кацапів так почне ненавидіти, що... Гей, Юрко! Ти вже заснув, чи що? А я, панімаєсте, розпинаюсь...

Він ображено засопів й перекотився на інший бік.

- Ну, на добраніч, чи що...

Але Дізфайндер не спав.

Не спав і полковник Острожний.

Минулий день обійшовся без поранених, жертв та вибухів, навіть майже без стрілянини - лише якийсь дурний снайпер пальнув двічі чи то по колоні, чи то взагалі просто так, аби полякати. Йому, звісно, відповіли.

Зампотех одразу ж підсунув відомість розходу боєприпасів. Острожний машинально її підписав, потім перечитав ще раз, й подумав що "патронів 5.45 для автомата АКС-74У - 3500 шт." - це забагато, як для сьогодні.

- Продаєш потроху? - дружньо запитав він підлеглого.

- Та що ви, Борисе Івановичу! - щиро образився той, але очі забігали.

"Патрони - це ще нормально... - похмуро думав увечері Острожний. - Он його попередник ракети штовхав - а чорта з два підкопаєшся. Побачили два прапори підозрілий рух у кущах. Як навмисне - коли нікого з начальства поблизу не було. Пальнули "Фаготом" - і що? І нічого. Ні кущів, ні "Фаготу". Ні пускових контейнерів. Відступили, кажуть, а в тих кущах потім хтось полазив й контейнери вкрав. Лише прапори ходять задоволені, як баба після трьох палок... а зампотех вже в Москві. Яким бісом? Не за заслуги ж!

Про бабу це я даремно згадав... Баба б зараз ніяк не завадила... Яка-небудь... Можна, звісно, взяти БТР й поїхати у якесь село, погратися в "нічних снайперів"... Ага. Он Буданов уже догрався... а який командир був! Ні, не варто..."

Замість баби з штабу округу пообіцяли прислати а) представника військової прокуратури б) цивільного спеціаліста.

З прокуратурою все було ясно. Будуть, мабуть, копати з якогось приводу. Випадкового обстрілу з гармати сусіднього селища наприклад. Внаслідок чого було зруйновано два сараї й завдано тяжких моральних ушкоджень вагітній козі. Або довго й

прискіпливо розпитувати - а чи не стріляв два тижні тому хтось із ваших бійців по УАЗику з двома вагітними жінками й неповнолітнім норвезьким правозахисником сексуальних меншин?

Може й стріляв. Хоча, ясна річ, всі допитані скажуть, що взагалі стріляти не вміють, і на біса на автоматі оцей гачок - зовсім не розбираються.

А цивільний спеціаліст? Що воно за проява? Знову якесь вундер-ваффе скинуть на наші голови? Яке, коли запрацює, зможе саме відрізнити місцевого бандита від місцевого ж міліціонера? Ага... Якщо навіть вони самі не завжди вміють один одного відрізнити...

А може, він жіночої статі, той фахівець? Поворот думок був несподіваним, й полковник аж посміхнувся.

А "Фаготи"... Та чорт з ними!

- "Фагот", - розповідав Металіст. - Це одна з найкращих радянських протитанкових керованих ракет. Хороша вона ось чим. Невелика, легка, зручна для носіння. Носиться разом з комплектом управління у двох в'юках. Керується по дротовій лінії зв'язку. Відповідно, ні засліпити, ні збити ракету з курсу всякими шторами неможливо. Ні "Шторою", ні "Фарою", ні "Луною". Але з цього ж випливають й недоліки. Головний з них - потрібна висока кваліфікація оператора...

Дізфайндер лекцію слухав неуважно, й мав певність, що нічого нового для себе не взнає. Набагато цікавішою було оповідка, як Металіст колись переробив дві "Малютки". З кумулятивного варіанту на фугасний.

Незрозумілим чином та розповідь потрапила потім до "Військового альманаху", й автор страшенно лявся й нахвалявся їм сервер покласти. Фізично. Вщент. Разом з адміном, провайдером та двома-трьома юзерами - навмання.

Але наскільки зрозумів Юр, справа там була не в порушенні авторських прав, а в банальній образі. Якийсь розумник написав, що по-перше, метода досить ризикована, по-друге, шкурка не варта вичинки, і по-третє - автор плутає деякі технічні характеристики виробу такого-то із таким-то.

Юр перевірів. Металіст таки поплутав.

Але Дізфайндер вирішив його в помилку носом не тикати. Навіщо?

- ... "Арена" проти "Фаготу" досить ефективна, - Металіст тим часом вже відповідав на запитання. Запитання було дурне. Ясно, що ефективна. Для чого ж вона ще робилася?

-...але це не значить, що підбити таким чином захищений танк неможливо. Перш за все треба спробувати знищити захист. Я вже казав, як. Кулемети ДШК, КПВТ, НСВТ. Або Браунінг. Можна використати міни. З керованим розлітом осколків. МОНки або Claymore. Можна перенаситити систему. Атакувавши одночасно з кількох боків. Можна...

"Цікаво, - подумав Дізфайндер. - Якщо вже на шляху колони встановлено МОНку... Хто заважає поставити ще й ТМ-89, яка прошиє танк від борту до борту?"

Думки були ліниві та сонні. Й страшенно хотілось послухати Rammstein. Але у вухах лише набридливо лізла Металістова лекція.

- ...система "Айнет", яка забезпечує підриг осколочного-фугасного снаряду у заданій точці траєкторії. Ця система дозволяє збільшує ефективність використання снарядів проти вертольотів... втім, це нам не актуально, проти легкої техніки... це, мабуть, теж, і головне - проти живої сили. На відстанях до чотирьох кілометрів. Що це означає практично. Означає, що снаряд долітає до вас не у вигляді болванки, яка може влучити у перепону, а може й не влучить. А у вигляді хмари осколків. Які перепону зметуть разом з вами, якщо ви за ній заховалися...

- Ти чого пацанів лякаєш? - спитав після лекції Юр. - "Аренами", "Айнетами"...

- Хай бояться! - миттю зреагував Металіст. - І чому це я залякую? Я правду кажу.

- Але ж фактики підбираєш...
- Ха! - Металіст гмукнув, але замислився. - Ну й підбираю, а що. Але ж... Ну згоден, "Арена" й справді дурнувата. А чим тобі "Айнет" не страшний? Чи осколки тебе не беруть?

- Беруть... - Дізфайндер зітхнув. - Ще й як беруть.
Він почухав праве плече, скривився та повторив:
- Ох і беруть. І навіть за бруствером беруть. Але за уламком бетонної стіни - не беруть! І якщо в окопі присісти - то теж не беруть.

- Ха! Але ж...
- А для того, щоб накрити мене осколками зверху, твоєму "Айнету" точності не вистачає!

- Ха. Якщо ОФ підірвати на висоті, то він засіє осколками еліпс довжиною під двісті метрів!

- А що, на висоті є до чого відстань поміряти?

- Гм.

Металіст традиційним національним жестом потягнувся до потилиці. Помовчав. Й вирішив за краще змінити тему:

- До речі, знаєш, чому його так назвали?

- Й чому?

- А за співзвучністю! "Ай, нет!"

Юр спочатку-був посміхнувся, потім заперечив:

- Нелогічно. Тоді було б "Ахнайн!" или "Ахноу!" Воно ж проти НАТО проектувалося. Хто ж знав...

Металіст посміхнувся теж, а Юр висунув альтернативні гіпотезу:

- А може, від азербайджанського імені Айтен? Може, була в конторі гарна дівчина-азербайджанка...

- Не було, - рішуче перебив його Металіст. - Не могло бути.

- "Вони скрізь!" - процитував універсального солдата Дізфайндер.

- Не було, я тобі точно кажу! Бо заступник директора по науці у них був такий собі Лев Саркісович Симонян. А сам розумієш, де армянин керує, там підлеглих азербайджанців бути не може. І навпаки.

Металіст зробив паузу, потім додав:

- Випадково, звичайно. Цілком випадково. Бо націоналізму при Союзі, як відомо, в принципі не було. Як і сексу.

- Переконав!

Юр реготнув, але якось невесело. Металіст теж посміхнувся, а потім начебто випадково спитав:

- А кажуть, у нас теж якась айнетподібна розробка є?

- Аякже, - Дізфайндер хитро посміхнувся.

Помовчали.

- Ну, - видав, не дочекавшись продовження Металіст.

- Що - ну?

- Ну то розкажи!

- А дулю тобі.

- Це ж чому?

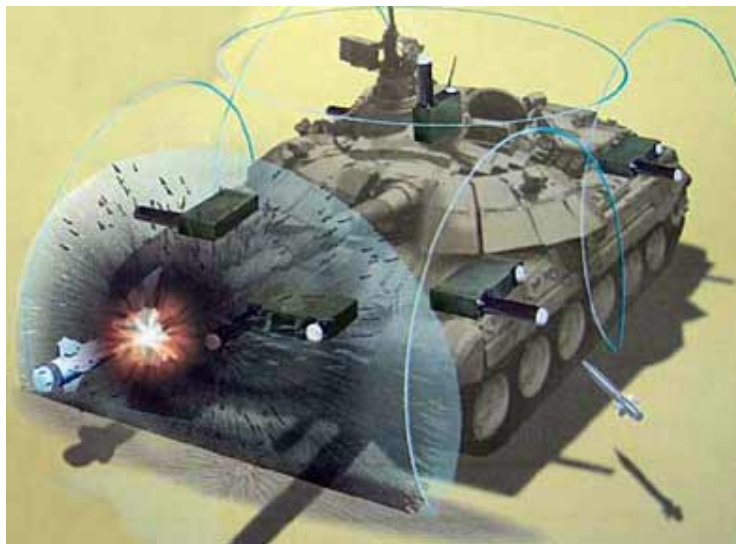
Судячи з виразу на обличчі, Металістові було дуже добре ясно - чому, але все-таки хотілось почути.

- Так ти ж її миттю американцям продаси!

- Ну чому ж зразу американцям! - аж обурився він, зробив невеличку паузу й додав.

- Цим більше німці цікавляться та ізраїльтяни.

- А це взагалі один чорт.
- Ага... не кажи цього німцям.
Обидва коротко засміялись. Дізфайндер - щиро, а Металіст - трохи штучно.
- Ти, Юре, смішний, до всирачки, - дорікнув він. - Ну ти не продаси - так якийсь генерал продасть. Або директор по збуту. Ще й розпіарить - он у нас навіть німці купують!
- Та я розумію, - зітхнув Дізфайндер. - Але все-таки з тої продажі хоч піар на користь державі піде, а може навіть гривня. А з твоєї - дуля.
- Це точно! - Металіст знов посміхнувся, але цього разу злостиво. - Й копійки не дам.
Щось було негаразд у відносинах Металіста з батьківщиною. В принципі, всі це знали, але (й це вже було лише на рівні чутки) єдина людина, яка знала те достеменно, десь зникла. Після спільної операції з Металістом.
- Трагічна випадковість, - потім розводив руками він. - Неминуча в бою. А що ніхто не бачив - так хіба я в цьому винен?
Але ніхто дуже й не доскіпувався.
- Це ще нічого, - Дізфайндер теж посміхнувся. - У нас є зараза, яка "Арену" замінює! Й не горлає про себе на сто кілометрів! А знаєш...
- Та знаю, - цього разу Металіст навіть не посміхнувся, а витяг з кишені палм, потицая пальцем. - Ти про цю систему, що штирі з осколочними зарядами висовує? "Заслон" вона називається. На, подивись.

На екранчику видно було танк (схематично), якісь коробки на надгусеничних полицях (теж досить умовно) й кола, що, мабуть, позначали траєкторії осколків. Одне з кіл чомусь перерізало навіть дуло гармати.

Металіст сховав палм, й махнув рукою:

- Я цей "Заслон" ще рік тому продав. І "Варту", до речі, теж.

Він підвівся з нагрітого каменю, й пішов, а Юр ще не менше хвилини сидів з роззявленим ротом.

Цивільний спеціаліст виявився, на жаль, не жіночої статі. Хоча й не зовсім чоловіком, у тому сенсі, який вкладався у цей термін тут. Він був дядьком підтоптаним,

стареньким й говорив настільки інтелігентно, що хотілося перестати вживати терміни, що починаються з літер "х", "б" та "є" - цебто, практично всі. Обговорювати технічні питання з такими обмеженнями було досить важко.

- Я щось не розумію загальної ідеї, - напірав зампотех. - Що значить "випробування в військах"? Як ви це собі уявляєте? Хто буде випробовувати - ми чи ви? Якщо ви - то нема питань, дамо вам і паливо, і боеприпас, прошу! Й захищайте хоч дисертації, хоч срисертації! І нехай хто хоче, той і відповідає за все ваші...

Інтелігентний дідок слухав, кивав, погоджувався, й помітно було, що ще трішечки - й він вибачиться, все зрозуміє, й негайно поїде шукати щастя в іншому місці.

- В Ірак, наприклад! - розійшовся не на жарт зампотех. - І техніку випробуєте, й грошенят трохи загребете!

Зампотех був трішечки п'яний й молов дурниці.

Випробовувати техніку за кордоном - було дурною ідеєю. Більш того, навіть випробовувати техніку біля кордону - було теж дурною ідеєю. У березні 1969 року, під час сутичок на Даманському півострові, один розумний полковник запитав "Як танки?". Йому відповіли "Непробивні! Т-62". Він кивнув, й на одному з "непробивних" поїхав брати китайців в полон. По кризі.

Взагалі-то танків було чотири, але троє з них на той момент вже було пошкоджено.

За кілька хвилин було пошкоджено і четвертий - з полковником разом.

Танк спробували відбуксирувати - спочатку свої, потім китайці. У першому випадку образилася китайська артилерія, у другому, відповідно, радянська. У першому випадку спецгрупі вдалося витягти труп, у другому - найновіші на той момент прилади стабілізації гармати та нічного бачення. Цілком таємні, звичайно.

Щоб не вкрали весь танк, мудрі радянські голови вирішили його підірвати. Вибухівку закладали двічі. Під днище. Танк рипів, кректав, стрибав, але залишився неушкодженим. Чому не спробували закласти підривні заряди всередині - так і залишилося загадкою. Мабуть, і для тих, хто їх закладав.

Танк вирішили розстріляти.

Підігнали аж з Усурійська 240-мм міномети. У ціль не влучили, натомість поламали кригу навкруг мішені, й бідолашна машина загинула геть нехарактерною для сухоподільних військ смертю - втопилася.

Подбитый танк Леонова на льду Усури
(фото неизвестного китайского военного фотографа)

Але китайці є китайці. Якщо теоретично можливо щось вкрасти, то слід посилати китайців - вони подужають. Не минуло й двох місяців як танк зник остаточно, й цього разу китайцям дісталася новісінька 115-міліметрова гладкоствольна гармата, й боєприпаси таємні до неї, а також непоганий двигунець потужністю 580 сил - на той час один із найкращих у світі.

А танк, мабуть, виявився неабияким аматором підводного плавання, бо сплив аж у Пекінському військовому музеї, де й зберігався поруч з Т-34 - в'єтнамським трофеєм 1979 року.

Не варто було згадувати про випробування техніки на кордоні, ох не варто...

Дідок слухав-слухав, кивав зовсім пригнічено, зампотех уже подумки святкував перемогу, коли "спеціаліст" раптом підніс руку (усі замовкли) й видав.

Термін "жопотряси" був найлітературнішим з тих, яким він нагородив зампотеха. Але вживаючи його у множині, фахівець, мабуть, мав на увазі не лише зампотеха.

Погроза звернутися до командувача дивізією була пустою. Посаду тримали для того, щоб правильні полковники могли ставати правильними генерал-майорами. Жоден дурень не став би ризикувати таким "майданчиком".

Слова про командира округу звучали абстрактно... аж поки дідок не витяг з стародавнього портмоне папірця й не натикав у нього носом спочатку зампотеха (той зів'яв, як проколотий, але попередньо надутий презерватив), а потім і самого комполку (цей зреагував коротким "гм" та кивком).

А що було робити? З самого початку ясно було, що відкараскатися не вдасться. Що не літають отакі "цивільні спеціалісти" за власним бажанням, аби матеріал зібрати для дисертації. Що навіть тих двох аматорів підводного плавання послав на "Курск" не ТВО¹ заступника начальника другої секції третього відділу, а безпосередньо академік Спаський... і чим це їм допомогло?

Добре, що зараз нема академіків-танкобудівників. Чи є?

Але такі, якщо і були, то нічим видатним своє ім'я не прославили.

Полковник зітхнув, запросив дідуся узгодити всі технічні питання із зампотехом (той теж зітхнув), запросив ввечері на чарку чаю, й розвернувся до представника військової прокуратури.

- Добрий день, - привітно почала вона. - Борисе Івановичу, два тижні тому у районі вашої відповідальності було обстріляно УАЗик з двома представницями організації "Лікарі без кордонів". Мені доведеться опитати бійців вашого підрозділу й встановити, що вони не мають до цього ніякого відношення...

Осторожний слухав й дивувався, як же це можна примудритися в одній фразі висловити водночас тверде слідування закону й попередження, що якщо навіть хтось й обстріляв - то нічого йому за це не буде.

Аби лише не признався випадково. А ще краще - заховайте, будь ласка, вашого бійця в караул або у відпустку...

"До речі, - говорили повійчасті очі представниці військової прокуратури. - Мені також знадобиться сауна, хороше вино й чоловік - не дуже розумний, але фізично розвинений. Можна навіть у двох екземплярах".

- Ех, відпустку б мені!... - Металіст потягнувся, закинув руки за спину, позіхнув - ах кістки захрустіли. - І в Баку! В "Хайят-готель"! В номер з виглядом на басейн, бо на ці гори вже дивитись не хочеться! Віскі з льодом! Теплу ванну! Джакузі! З бульбашками й трьома дівками!

¹ Тимчасово виконуючий обов'язки

- А навіщо аж три? - ліниво поцікавився Юр. - Впорасься?

- А для того, щоб поки я однією займатимусь, то дві інші не давали одна одній охолоняти.

- А. Логічно.

- Ні, Юрчику, - Металіст засміявся, мабуть, щось згадавши. - Не логічно. Але приємно. А взагалі, жінки й логіка - несумісні. Ти, мабуть, не чув, а ми з Напалмом...

- Тю! А хіба Джонні теж тут?

- А де йому бути? Але не перебивай. Так от, ми з Джоном влаштували колись експеримент. Підстрелили УАЗик з двома дівками. Одна - кацапка, а друга - з Amnistia International. Італійка. Притягли на базу. Закинули до окремого бункеру. Періодично туди заглядали - й італійку трахали. Так і ськ. Поодиноці і вдвох. В рот і в зад.

- І що? - Юрій зацікавився.

- І що ти думаєш? Через тиждень вони побилися. І знаєш чого? Одна горлала - чого це вони тільки мене трахають!

Оповідач зробив паузу, й видав:

- А друга репетувала - чого це вони лише тебе!.. Отака логіка!

Обидва зареготали, навіть не обидва - а четверо. Рустам ще з якимсь молодиком підійшли ближче та слухали.

- Якби ви, хлопці, так само уважно про танки слухали, - зітхнув Металіст. - Он ти! Яка товщина бортової броні у Т-80?

Хлопець наморщив лоб, але Рустам його випередив:

- А про Т-80 ти нам ще не розповідав!

- Ну то й що, що не розповідав? - обурено знизав плечима інструктор. - А що, самому лінки на Бронесайт злазити?

- Так руси ж, мабуть, знову український трафік глушать...

- Або на "Сталь і вогонь"? Чи важко зайвий раз антену підняти?

- Так пеленгатори ж...

- А що, в місті жодного інтернет-клубу нема? Іноземні журналісти, по-твоєму, як кореспонденцію передають!

- Так то ж в місті...

- Все одно ж вештаєтесь! Дурниці всякі скачуете! Про всяких Бен Ладенів!

Хлопці зникли миттю, як наче ними з гармати пальнули, а Юр зацікавлено поглянув на Металіста:

- А звідки знаєш, що вештаються?

- А я й не знав, - посміхнувся той. - Оце бач... перевірів.

- А що про Бен Ладенів?

- А! - Металіст посміхнувся й поліз по свій палм. - На, подивись!

На малюнку був сумного вигляду бородань, купка золотих монет й якийсь напис арабською.

- І що воно значить?

Металіст зирнуv на ієрогліфи й видав:

- "Здай Усаму й отримаєш багато золотих монет".

- А, - Дізфайндер зацікавлено придивився. - Та я б може й здав... так де ж його взяти?

- Та ти здурів! - цілком серйозно обурився Металіст. - Кого ти здавати зібрався? Беню Ладена?

- Ну... а що таке?

- Та після цього за тобою ганятимуться всі спецслужби, навіть ті, яким зброю не видають!

Дізфайндер реготнув:

- Щоб гроші віддати?

- Щоб яйця відтяти!

Металіст забрав палм.

- Беня годує усі розвідки світу, а ти його - здати! Хе. Еч який.

Юр першим зареготав, а за ним, секунду повагавшись, й Металіст.

- Там один поц обіцяв мені фото "Меркави" прислати, з розібраним захистом на башті, - пояснив трохи згодом Металіст. - Страшенно цікаво! До речі, знаєш, що хлопці просили? Не повіриш!

Він помовчав, але не дочекавшись питання Дізфайндера, не витримав сам:

- Факультативне заняття просили, ось що. А знаєш, по чому?

Зачекав ще трохи, й знову ж таки, не витримав:

- А по "Меркаві" та "Абрамсу"!

Але Юр зреагував зовсім не так, як він, видно, очікував. Й потилицю залишився чухати Металіст. Бо Дізфайндер посміхнувся й сказав:

- Ага. Молодці. А знаєш, що вони в мене просили?

Й теж, не чекаючи відповіді, оголосив:

- Інструкцію по керування важким літаком, ось що. Бажано "Боїнгом".

- Ну, между первой и двадцатой, как говоріцца, - потер руки "цивільний спеціаліст". - Промежуток очень сжатий. До речі, звати мене Сергій Анікеєвич. Хитро, правда? У нас в Коломні багато таких... з хитрим по батькові. А ось з іменами чомусь все простіше...

Сергій Анікеєвич ваньку валяв професійно, й Острожному довго не вдавалось витягти з нього хоч щось, окрім професійних інструкцій та застольних примовок. Не розкручувався він ні на популярні теми про технічну "начебто" перевагу американців, ні про Суворова-Різуна, ні навіть про згвалтовану Німеччину. Побіжно згаданих Буданова з Ульяновом також проігнорував. Ну а про вітчизняну політику не став заводити розмову звісно, Острожний.

І це було погано.

У військах вже знали: якщо розробники починають тінь на паркан наводити - несуттєво, чи з приводу якогось одного параметру нової техніки, а чи про все одразу - справа нечиста. Й брешуть вони не з-за приступу шпигонуманії.

Ще у радянські час був прецедент, коли представники ЦНДПАГ раптом почали вимагати прибрати з полігону перешкоду - "снарядну вирву". Категорично та без пояснення причин. "Вирва", ясна річ, позначалася на місцевості умовно - така собі кругла улоговина діаметром чотири з половиною метри, півметра завглибшки; з вертикальними стінами й плоским дном. Переїхати таку "вирву" для танка, звісно, було заіграшки.

Однак на бойовищі справжня вирва мала б глибину близько двох метрів й стіни навскоси, під кутом сорок п'ять градусів. Навряд чи якомусь танкістові спало б на думку перти крізь таку яму навпростець, ризикуючи або завалитися гусеницею, або набрати землі дулом гармати.

Скринька відчинятися не бажала, однак відкрилася. Виявилось, що просто не вистачало кутової швидкості у нового стабілізатора. Тобто, об'їжджати дірку можна було, але потихеньку. В результаті дев'ятнадцятирічних пацанів, мехвода з оператором - поставили перед необхідністю вирішувати задачу, перед якою спасував ЦНДІ.

Завдяки мемуарам Костенка факт став загальновідомим, й "піджаки" знали, що "вояки" знали, а ті в свою чергу, знали, що ті знали. І так далі, по колу. Виникненню дружніх відносин це не сприяло.

А тому обтічні фрази, якими "піджак" описував свою розробку, викликали в полковника тихий сказ.

- Послухайте, Сергію Анікеєвичу, - але так чи сяк, а він намагався говорити спокійно, ввічливо й навіть приязно. - Я розумію, що характеристики таємні. Але ж нам на цій бандурі воювати! Хай навіть випробувачі ваші, але прикривати їх, завдання давати, годувати кінець кінцем!

Він помовчав.

- Я ще розумію, що означає "протиснайперський комплекс". Приїжджали пару років тому... випробувачі. Бачив. І про американський аналог читав. Цікаво. Але ви можете хоч приблизно пояснити, що означає "алгоритм аналізу дій людини"? Як воно відрізнити свого солдата від ворожого? Чи взагалі від пацана, який підійшов танк подивитися? Що він, цей ваш комплекс - у мозок залазить, як у тому мультфільмі?

"Спеціаліст" хряпнув ще келишок горілки, й несподівано розім'як:

- На жаль, - сумно посміхнувся він. - До такого рівня наша техніка ще не дійшла. У нас все простіше.

Він помовчав.

- Відрізнити ворожого солдата від свого він не зможе.

- До речі, - влізла "представник військової прокуратури". - Ворожих солдат тут нема. І ворожої армії теж. Тут лише незаконні військові формування й бандити. Так ви вже, будь ласка... обережніше з термінами!

Вона чарівно (цебто, їй так, мабуть, ввижалося) посміхнулась.

- Так-так, звичайно! - поспіхом кивнув Острожний й непомітно підморгнув замполітові - мовляв, займись дурепою! В сауну її затягни, чи що. Тільки не одразу, а делікатніше; бачиш - дама з претензіями!

Майор-замполіт так само непомітно кивнув у відповідь. Йй хоча посада вже багато років називалась інакше, працювати у багатьох випадках доводилося саме замполітом. Заступником по політиці.

Але ці ляжки, хай йому чорт, ці товсті, безформні, геть неапетитні ляжки! Може, не до кінця роздягати? Гм, і як це у сауні зробиш?

-...аналізуємо не форму солдата, - захопився тим часом "піджак", а полковник уважно його слухав. - А саме дії. Комплекс у нас, на жаль, лише оборонний. Тобто - відповідальний. Е-е-е... як же ж сформулювати... коротше кажучи, працює лише у відповідь. Реагує на атаку або на спробу атакувати.

- А, - трохи розчаровано кивнув комполку. - Щось на зразок "Арени". Та користі з неї! Возимо без діла, опромінюємось...

- Ні! - відрубав конструктор. - На "Арену" зовсім не схоже. Краще, і набагато!

Він помовчав.

- Ось поставте себе на місце комплексу. Ось ви - сидите на башті й бачите все навкруг.

"Довго ж я висиджу на башті...", - подумав полковник. - "До першого снайпера!". Але вголос нічого не сказав.

- І бачите солда... пардон, бандита. З РПГ в руках. Що робитимете?

- Як - що? - питання було дурнувате, й полковник дозволив собі здивуватися. - Пальну!

- Праааавильно! - дідусь, здається, трохи перебрал, й гріх було не скористатись нагодою. - А як ви знаєте, що треба... пальнути?

- Та як же ж не знати! - Острожний зробив вигляд, наче все ще обурений. - Якщо я не пальну - то він же першим пальне!

- Прааавильно! - дідок кивнув так енергійно, що зніс зі столу склянку й навіть того не помітив. Натомість замполіт негайно цим скористався, схилився до прокурорші й почав щось нашіптувати.

"...трохи перебрав..." - вловив комполку. - "...вам нецікаво... підемо, краще, я вам нашу сауну покажу..."

Дама мило посміхалась і явно була згодна. На все.

Пішли.

- Так от. Гранатомет може бути і в нашого бійці. Але й у бандита. Ви їх як відрізняєте?

- Ну... по формі, наприклад.

- А в темряві?

- Ну... По діях.

- Уточніть.

- Ну... бандит буде або тікати...

- Цей випадок пропустимо, а ще?

- ...або нападати.

- А конкретніше?

- Ну, зброю спробує скерувати в наш бік...

- О!

- І... все?

- І все! Правда, просто?

Конструктор явно випрошував комплімент на кшталт "усе геніальне - просте", але полковник похолов. І навіть трохи зблід.

- Що ж це виходить? Будь-хто, хто здуру або випадково скерує зброю у бік танка з цим комплексом - ворог?

- Точно! - тріумфально запевнив його конструктор. - Саме ворог! І отримає чергу з великокаліберки!

Але схоже було, що він розраховував на реакцію більш захоплену. Або хоча схвильовану. Радісну.

Не дочекався, й почав уточнювати:

- Я розумію. Важко, звичайно. Доведеться трохи міняти тактику. Солдатів інструктувати. На броні нікого не возити. Та й взагалі... я теж думаю, що тут - не ідеальне місце для випробувань.

- Ідеальне? - все, що міг дозволити собі Острожний - це трохи поморщитися. - А де, якщо не секрет, ви взагалі його розраховували використовувати? В пустелі?

- Ага, - лагідно погодився стариган. - У радіоактивній. У прориві. Після ядерного удару. Там своїх точно нема.

Помовчав і додав:

- Хто ж знав, що так концепція зміниться.

- Оооо! - полковник був певен, що вже нічому не дивуватиметься, але помилився. - То в нього ще звідти ноги ростуть!

- Атож, - конструктор знову кивнув. - А що затяглося - то ви ж розумієте. То апаратної бази нема. то грошей, то хтось у штани наклав. Але ідея ж яка, га?

Сергій Анікесвич випростався й трохи хвальковито додав:

- Я ж ще при Морозові починав. І з Костенко знайомий був! І навіть...

Конструктор перераховував би, мабуть, до ранку, але полковник налив горілки. Доза виявилась критичною, дід ледве втримався, щоб не гепнутись мордою у салат, довелось дати двох солдатів, щоб довели бідолашного до офіцерського готелю.

Дізфайндер слухав Rammstein.

- Wilderwein... - неголосно співав Ліндеман. - vor deinem Schloss. Wilder Wein - ich bin bereit...

От і Дізфайндер був bereit¹. Не так завжли, як радянський піонер, але у більшості випадків таки виявлялося, що bereit. Навіть коли доводилося слухати нудну лекцію.

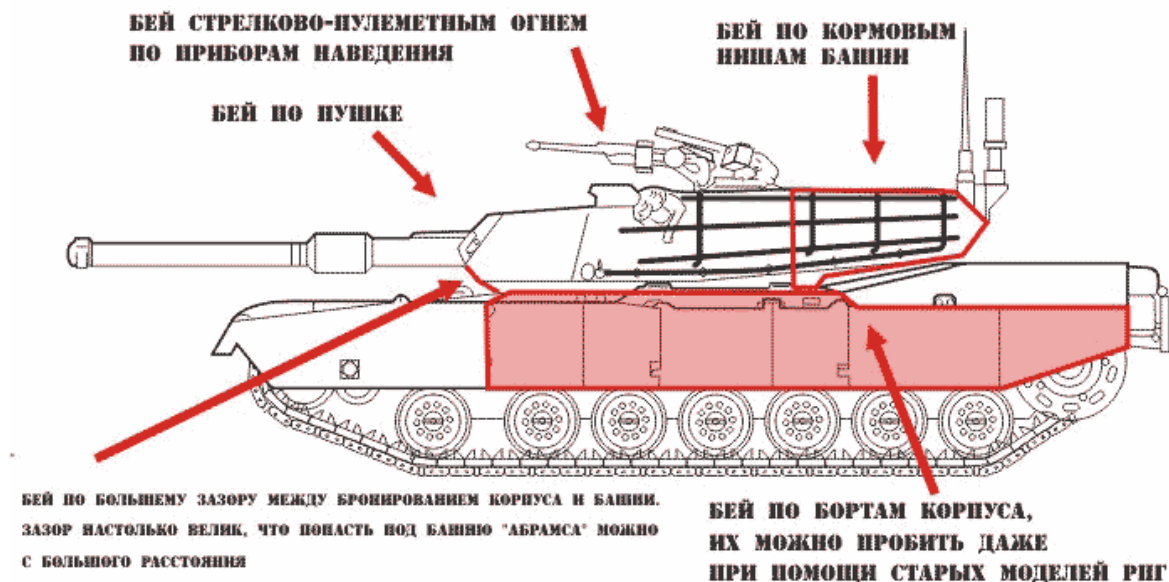
- ...отже, танк M1A1. Більш відомий під назвою "Абрамс". Зразу кажу - легенди про його невразливість - це пропаганда. Метою якої є вас залякати й посіяти непевність. Так от. "Абрамс" добре захищено у лобовій проекції. Еквівалентна товщина проти підкаліберних боєприпасів становить 500-800 міліметрів. Або більше тисячі - від кумулятивних. Жоден з гранатометів його не візьме. Але, ще раз кажу, це лише в лоб.

Натомість товщина борту складає в деяких місцях лише 30 міліметрів. Це означає, що пробити борти можна навіть зі старих моделей гранатометів. Навіть, з РПГ-7. Навіть моноблочною гранатою. Крім того, можна бити... ви запишіть, хлопці, запишіть по пунктах:

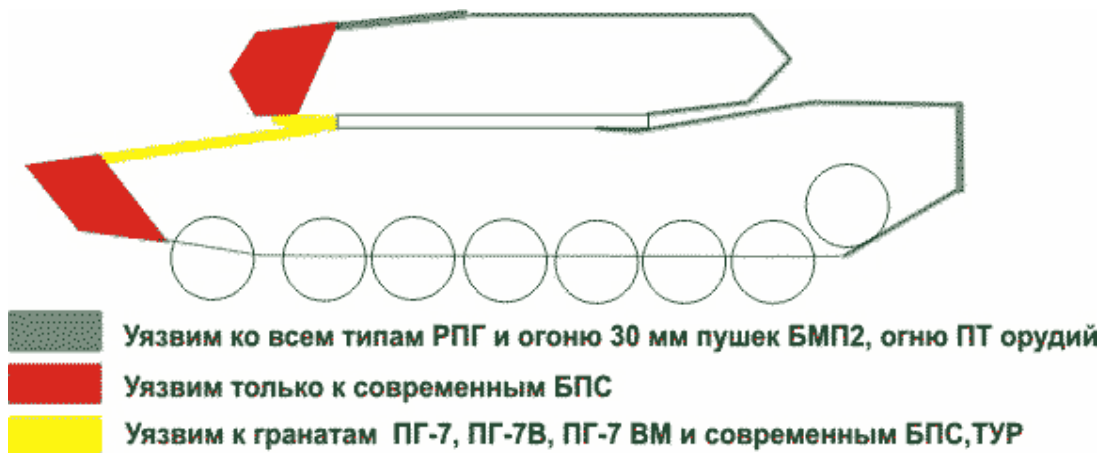
- кулеметним вогнем - по приладах спостереження,
- по гарматі,
- по великому зазору між баштою й корпусом,
- по кормовим нішам башти,
- по верхній лобовій деталі...

Металіст розповідав емоційно, навіть руками махав, й раз-по-раз пускав гуляти по аудиторії палм із малюнками. Юр ті малюнки бачив. Написи на них були російською мовою.

БЕЙ ПО УЯЗВИМЫМ МЕСТАМ "АБРАМСА"

¹ Готовый (нім.)

-...крім того, "Абрамс" має одне особливо вразливе місце. Це задня частина башти. У нього там стоїть допоміжний двигун з генератором. Захищений погано. Може бути пошкоджений навіть чергою з великокаліберного кулемету. Тоді, по-перше, башта залишиться без електроніки. А, по-друге, мастило й паливо потечуть в корпус й можуть спричинити пожежу в моторно-трансмісійному відділенні...

Дізфайндер аж брови підняв. Такого він ще не чув.

Лекція тривала довго, й брови йому довелося піднімати ще двічі.

Натомість про "Меркаву" всі вже слухали неуважно, й Металістові довелося користатися всякими ораторськими прийомами:

- ...й зробили до бочки таку чудову й зручну штуку - нахилялку. Дуже зручно! Але чомусь не допетрали присобачити до неї коліщатка, щоб можна було бочку котити, а не тягати. Це до питання, чому у них танки такі великі й важкі!

У відповідь слухачі з готовністю реготали.

Але знову пролетів літак, й не просто літак, а Су-25; й не просто пролетів, а спікірував майже на бункер. Біс його знає, навіщо. Можливо, помітив щось, а може, пілотові просто закортіло похуліганити.

Металіст витрушувався довго й старанно, і лаявся при тому старанно, але провину чомусь покладав не на пілота, а на службу повітряного спостереження:

- ...гав ловлять! А якби він нас бомбити летів! А якби...

Вартовий трохи нітився, але помітно було, що він більше придурюється.

- Діти! - ще довго буркотів Металіст. - Великі бородаті діти!

- З автоматами, - додав Юр. - Після обід лекція буде?

- Ні.

- А що таке?

- Язик болить.

Юр реготнув, Металіст теж усміхнувся.

- До речі, той поц "Меркаву" таки прислав. Хочеш глянути?

Звичайно, Дізфайндер хотів.

- Ти подивись, - захоплено коментував Металіст.- Бачиш, у них в додатковому захисті щілини посвердлено? Мабуть, для полегшення. Еч, молодці. Навіть не уявляю, як це зробити. Цебто, технологічно. Там же товщина яка! Й сталюка явно не арматурна!..

- Слухай, - урвав його Юр. - А скільки ти за цей малюночок заплатив?

- А що таке? - запідозрив пастку товариш. - Ну... досить багато.

Дізфайндер сміявся.

- Так що? - натомість Металіст похмурнів на очах.

- Обдурили тебе! - пояснив Юр, нарешті. - Цій фотці вже років - го-го! Й ніякі то не щілини. Й не для полегшення. І вони взагалі не у додатковій криці. То просто кришки...

Металіст, ні слова не кажучи, заховав палм до кишені. Ще трохи посидів - мовчки. Потім влігся просто на камінь, заплющив очі й почав демонстративно похропувати.

Дізфайндер стенив плечима й знову вставив у вухо крихітний динамік від приймача. Слухав він, ясна річ, все той же Rammstein.

Wilder Wein - wie eine Taube

Wilder Wein - so nass und heiss

Останній рядок раптом перекрив рип перешкод - хр, хр, хр. Трохи помовчало - й знову.

Хр. Хр. Хр.

Дізфайндер слухав – й ледь стримувався, щоб гопки не застрибати..

- Ну що, - штовхнув він Металіста, що справді, мабуть, задрімав. - Доведеться тобі попрацювати авансом. Готовий?

- Завжди готовий! - миттю прочунявся той. - Кого мочимо? Танк?

- Ні, - Дізфайндер мотнув головою. - По танках - це ти у нас спец. А я більше люблю вертольоти. Але для початку нам доведеться перебити один хитрий кабель... Товстий такий. У оболонці з повітрям. Ну, ти мене зрозумів...

Коли Острожний почув позивний - то сів. Буквально. І якраз на фуражку. Добре, хоч не на свою.

- Хто, хто летить? - перепитав він раптом захриплим голосом.

- Нуль другий, нуль другий летить, - прохрипіла у відповідь рація. - Як зрозумів, прийом?

- З-зрозумів...

Чи то новина давалася взнаки, чи то безсонна ніч, а чи вчорашня п'ятка - але полковник, що ніколи не страждав затином, раптом почав страждати.

Нуль другий - це був... Він задавив ще на народжену думку, наче ворог здатен був підслуховувати навіть думки. З приводу телефонів - звісна річ; засівські шифровки ворог, здається, теж колов, а захищені канали зв'язку... Ще пару років тому комполка був певен, що непомітно підключитись до кабелю, пропущеного крізь шланг зі стиснутим повітрям, просто неможливо.

Потім йому показали "Кліща". Прилад чіплявся НАВКОЛО труби й дозволяв слухати з п'ятидесяти кабельних пар будь-яку - на вибір.

"Кліщ" на озброєння не поставили. Прилади для протидії йому - теж.

Але отак-от, по рації... Вони там що, зовсім здуріли?

- Дик, нема зв'язку, тааарищ паалковник, - розвів руками старлей-зв'язківець. - Мабуть, кабель пошкоджено!

- Вашу мати! - відповів йому полковник.

І вийшов.

Вилягати було легко. Організувати охорону аеродрому й усього шляху високопоставленого гостя - набагато важче. А тут ще ці... випробувачі хрінові!

Стоп! Полковник зупинився, наче сам собі й дав команду.

А чи не пов'язані між собою ці фактики?

- Звичайно, - невинно звів очі до неба Сергій Анікеєвич. - Товариш генерал хоче подивитися новий комплекс.

Небо було сірим та хмарним. Конструктор зітхнув, помовчав трохи й додав:

- В роботі.

- М-мати! - ще більш енергійно сказав Острожний. Але уточнювати, чию мати і що з нею треба зробити, не став.

І лише коли прибула платформа з закутаним у брезент новим танком, й коли стягнули брезент (не скрізь), й коли дідусь-конструктор видерся на башту й мало з неї не гепнувся, й коли миттю зібрався натовп - подивуватись, й коли вереснув стартер, й з четвертого разу завівся двигун - лише тоді полковник сказав.

І з приводу матері, і з приводу всього іншого.

А танк обізвав "панцерозавром" й додав:

- Сподіваюсь піти на пенсію, перш ніж його на озброєння приймуть!

Чим, здається, конструктора страшенно образив.

Ну й хрін на нього!

Під час з'їзду з платформи апарель, розрахована на досить важкі машини, застогнала й прогнулася. Всі кругом почали дружно перезиратись. Хтось навіть відверто й лунко сказав "ого!".

- М-да, - невинним тоном сказав комполка. - А кажуть, коли один маршал попросив Морозова збільшити вагу Т-64 на одну тону, так він сказав: "Я важкі танки робити не вмію!"

Сергій Анікеєвич засопів й побіг давати мехводу якісь вказівки. Більшість слів були матюками, але, мабуть, конструктивними, бо справа пішла.

Лаявся й Металіст.

- Той, хто цю позицію вибрав - мудак!

Він подумав й уточнив:

- До того ж довбаний. У нас зараз голови на фоні неба, як дві прутні на Майдані Незалежності. Хоча їх там, кажуть, вже три... А пилюки кругом! Тут з пістолета пальнеш - вгору хмара здійметься, як від фугасу. А он же зенітки стоять! Й розрахунок не в казармі сидить, а поруч ошивається! Що за дурня?!

Він лаявся та бурчав, але робив це, не опускаючи бінокля; і якби від бінокля тягнувся лазерний промінь з червоною цяточкою на кінці, як у американських фільмах - то цяточка б та не обминула ані найменшої підозрілої шпарки.

При всьому тому Металіст ще й пильнував, щоб не зблиснути лінзою на осонні, намагався не задирати занадто голову й, здається, навіть прислухався до чогось.

Нарешті бінокль опустився.

- Чуєш, Юре? Хто, питаю, позицію вибирав?

- Ну, я, - скромно сказав Дізфайндер.

Металіст кашлянув.

- Ну... - видав по деякій паузі. - Кінець кінцем... Позиція як позиція.

- Гарзд-гарзд, - Юр посміхнувся.. - Сам знаю, що не дуже вдала. Але ти просто інших місць не бачив.

Він помовчав.

- Місця, власне кажучи, багато... от лишень все пристріляне. Он, бачиш зенітки стоять? А багато потенційних позицій ще й заміновано. Надійно заміновано, й не сигналками, а чимось серйозним. Зі шворками. Тільки зачепи. От і довелось, бач...

Він знову замовк, почухав потилицю й продовжив:

- Крім того, треба ж вихлоп кудись скерувати. Не під ноги ж.

- Вихлоп? - товариш підозріло зиркнув на нього. - Який, в чорта, вихлоп? Від чого, мать його розпроперемать, вихлоп? Ану, ану...

- Та ти не нукай, - Дізфайндер посміхнувся ще раз. - Ти краще пакунки розв'язуй.

- О, - вирік Металіст за хвилину. - "Фагот".

Екіпаж, виявляється, прибув на тому ж транспортувальнику, а мехвод - просто у танку.

"Хрін его знає..." - подумав полковник. - "Може в цьому, нарешті, місця більше зробили? А то хоч у шістдесятдвійці, хоч у вісімдесятці - як у кошик з білизною запхали. Лише білизна вся тверда, гостра, пищить, сигналить й розмовляє гидотним педерастичним голосочком. Й труситься. Так що, мабуть, не кошик, а пральна машинка..."

"Пошкоджена ліва гусениця" - передражнив він мовного інформатора. Подумки. Й подумки ж сплюнув. Дожився. Не вистачало ще - з роботами розмовляти!

Але машина, звісно, вражала. Навіть дуже.

- Це вже не зовсім Т-80, - просторікував тим часом Анікеєвич. - Від нього лише корпус. Та й то трохи перероблений. І башта. Й гусениці - для сумісності. Але асфальтоходи - нові, кращі. Двигун поки що від вісімдесятки. Нема поки що в нас нормального двигуна. Й гармата теж стара. Й система управління вогнем поки що як слід не доведена. Й "Арену" поставили звичайну, не трійку. "Айнет" стоїть, ясна річ. Плюс "Штора", звісно... плюс "Хмара" з "Пургою". Ще планується система електричного руйнування кумулятивного струменю, но поки що її нема. Ні в кого нема, - поспіхом уточнив він. - І в амерів теж.

- Що ще? - похмуро запитав Острожний. Просто так - аби щось запитати.

- О, ще багато чого, - мало не руками замахав конструктор. - І...

Осікся, підозріло поглянув полковнику в вічі й додав:

- Але ж, розумієте...

- Розумію, - рипнув зубами той.

Історія повторювалась. У сорок першому були дуже непогані, як на ті часи "тридцятьчотвірки" - і не було навіть технічного опису. У шістдесят восьмому - були "шістдесятчотвірки" - і не було інструкції по стрільбі вкладним стволиком. Стріляли навмання - й чманіли від порохових газів. У вісімдесят першому теж щось було...

Баррррдак!

Екіпаж (окрім мехвода) стояв поруч й кидав навкруг погляди - недбало-зацікавлені. Ось, мовляв, ми приїхали. Оце ми такі. Крутіші за вас, звісна річ. Професіональніші Ну та гаразд. Бог дасть - попрацюємо разом... вояки!

- Гаразд, - сказав Острожний. - Розташовуйтесь поки що. Машину заженіть у четвертий бокс. Вартових та помічників дасть зампотех. А я пішов. Зустрінемо цього вашого... нуль другого.

Вертольотів було аж два, й заходили на посадку вони не зразу. Пілоти обох явно не був новачками, маневрували швидко, енергійно - і в той же час плавно, без стрибків вгору-вниз, або в різні боки. Особливо пілот "Мі-8". Наче яйця в салоні віз. Кошиками. Або ящиками.

Чого-чого, а яєць, судячи по таємності, якою було обставлено весь політ, вистачало. Могутніх і волохатих. Спробуй, за них посмикай...

Смикати мав Дізфайндер... він подумав і раптом, несподівано для самого себе, кивнув Металістові:

- Знаєш що... ану давай ти. Ти з цим краще впорасешся.

- Гм. Взагалі-то маєш рацію.

Навіть здалеку помітно було, що пропозиція Металісту сподобалась.

Він переповз до пульта.

- Кого мочимо?

- "Вісімку".

- А "крокодила"?

- Ні. Обидва - в "вісімку".

- А якщо "крокодил" причепиться?

- Гм. Ну гаразд. Але спочатку - "вісімку". Влучиш?

- Ха.

Металіст схилився. Поглянув у приціл. Поворушив ручку. Ракета, що завмерла у пусковому контейнері, нагадувала гадюку перед стрибком.

Підступну, отруйну та небезпечну.

Вертольоти знизилися й почали захід на майданчик. Час від часу й один, й другий кидали теплові пастки. З-під хвоста. Як наче лайно вивергали. Як наче їм заздалегідь було страшно.

Металіст глибоко вдихнув...

- Як - не приїхав? - не дуже розумно перепитав полковник. - Збирався ж.

- Передумав, - знизав плечима майор з літачками в петлицях. - На те воно й генерал.

"Воно" звучало дещо двозначно. Натомість повністю відповідало моменту.

- От же ж... воно! - мало не сплюнув полковник, начепив на голову кашкет й рушив до виходу. - Півдня, мать його так, котові під хвіст!

"Вісімка" зависла на висоті двадцяти-тридцяти метрів, вирівнялась... рев двигуна набрав дивної, тремтячої інтонації... крізь скло кабіни було виразно помітно голови двох пілотів... В салоні теж щось ворухнулось - ніби хтось у ілюмінатор поглянув.

І гримнуло!

Полум'яний вихор зірвався з дальнього, незручного ні для засідки, ні чого чогось корисного взагалі, пагорба. Промайнув над головами полковника й двох технарів у чорних комбінезонах. Зблиснув наостанок соплом. Ніби деталь на кресленні: вигляд збоку - ізометрія - вигляд ззаду!

Наздогнав "вісімку" й вжалив якраз у двигун.

На всі боки бризнули уламки та струмені полум'я. Машину практично розрізало навпіл, перекинуло, й саме так - у перекинутому вигляді - гепнуло об майданчик.

На якусь мить завмерли усі та усе, потім ворухнулися хоботи двох ЗУ-23, розташованих по діагоналі майданчика; рикнула одна черга, друга - наважання, по камінню, не попасти так хоч налякати; "Мі-24" теж розвернувся - мордою у бік пострілу, завмер на мить, наче примірюючись, перед тим як вмазати з усього бортового...

Не встиг.

Друга ракета вдарила просто у лобове скло кабіни. Вогненна цівка прошила фюзеляж наскрізь, зблиснула ще й в хвості - й згасла.

Вибухи здалися на диво слабкими. Не фугасними, що хмарою розлітаються в різні боки. А скерованими. Наче кумулятивними.

Наче ракети були не зенітні, а...

На плечі полковника опустився тонкий, але тугий шнур. Жилка. Волосін.

...протитанковими?

Заверещала сирена, зенітки в безсилій люті поливали пагорб довгими чергами; снаряди збивали там пил та кришили каміння; хтось лаявся, хтось горлав, хтось кудись біг - а полковник стояв й не дуже розумно гигакав.

З одного боку - пощастило. Злий генерал не прилетів. З іншого...

Господи, хоч би ті гади не залишили на позиції пускового контейнера з-під "Фаготів"! На ньому ж номери.

Які за усіма бухгалтеріями були на озброєнні його, Острожного, полку!

Назад мчали з комфортом, обганяючи по зустрічній, лякаючи місцеві легковики й підморгуючи фарами бронетранспортерам - ану, хлопці, посуйтесь! Начальство їде!

Посміхались. Згадували, як забігали, заметушилися люди на аеродромі. Як вибухнув криком та матюками ефір - на всіх частотах одразу. Як хтось розумний підкотив до палаючих уламків на ГАЗ-66, а потім вивертався на ньому між потоками рідкого газового вогню. Як намагались гасити, але хіба таке погасиш?..

Було приємно. Почуття легкості наповнювало все тіло, й здавалось, ніби ще трішечки - й злетиш, й не втримає не землі ні важке "камуфлю", ні УАЗик, ні чорт, ні диявол... от тільки б не забути отримати гонорар.

- Знаєш, скільки ти сьогодні заробив? - Дізфайндер на мить кинув руль й зобразив руками натиск кнопки. Ось так, мовляв. Легким порухом пальця.

- Й скільки?

- Ну, що набагато більше стандарту, то ти вже зрозумів... - Юр був задоволений, й збирався розтягувати задоволення якомога на довше.

- Зрозумів, зрозумів. Ти конкретику давай.

Дізфайндер дав. Металіст не повірив. Юр повторив. Металіст не повірив іще раз.

- Та ти хоч радіо увімкни! - розсердився, нарешті, Дізфайндер. - В натурі, Хома невірний!

- Й увімкну!

Але помітно було, що "Хомі" дуже хочеться повірити. А також взнати - кого ж вони завалили, дорогого такого.

"...збитий гелікоптер й незначно пошкоджено другий", - сказало радіо.

Ясна річ, англійською.

- Ніхрінассе, незначно пошкоджено! - обурено вигукнув Металіст. - От я їм передавач так пошкоджу... незначно. Зможуть тоді працювати?

- Та тихо ти!

"...за непідтвердженими відомостями, у транспортному гелікоптері мав прилетіти командувач так званою контртерористичною операцією в Чечні. Але в останній момент він змінив свої плани..."

Дізфайндер зупинив машину.

Вийшов.

Вилаявся.

Сплюнував.

Дав копняка задньому лівому колесу. Біс його зна, за що.

Вилаявся ще раз.

Знову сів, хряпнув дверцятами за собою так, що скло забриніло.

Глибоко зітхнув.

- Ніхріна ми сьогодні не заробили, - видав після довгої паузи. - Тобто, заробили. Стандартну таксу. Дві десятки. На двох. Мать. Перемать. Розпроперемать.

Подумав й додав:

- Ганьба!

Посидів ще трохи, перевів погляд на годинник, знов увімкнув приймач й переналаштував на свою улюблену станцію.

З динаміка закапало. Дуже натуралістично, наче й справді там звідкілясь вода завелася.

- Komm in mein Boot!.. - співав Ліндеман.

Хр. Хр..

І в наступному рядку наступного куплета - теж:

Wo willst du hin...

Хр.Хр.

Юр вимкнув приймач. УАЗик заводиться не захотів, довелося вийти й дати ще одного копняка - по лівому передньому колесу.

Допомогло.

- Ви знаєте, - конструктор, здається, зрадів - Це навіть добре, що генерал не прилетів.

- Авжеж, - саркастично посміхнувся Острожний. Однак схоже було, що у фразу "не прилетів" вони вкладали трохи неоднаковий зміст.

Анікеєвич іронію вирішив не помітити.

- Так-так, - кивнув він. - Це добре. Ми тепер відкатаємо програму без поспіху, без прогинання перед начальством... та й техніка, я помітив, на керівництво реагує... неоднозначно. Воно нам треба?

Водночас з розмовою конструктор непомітно підводив командира полку до нової машини.

- До речі, ви вже познайомились? Це Семен Миколайович, командир нашої машини. Випробувач старої школи, зараз таких вже не залишилось. Це Володя, оператор. Професіонал високого класу. Якось при мені поклав снаряд у дірку від попереднього снаряду. З тисячі метрів. А це Марат... Марат, ану розкажи, як ти "опеля" таранив?

- Це не я його, - трохи сконфузився татарин-мехвод. - Це він сам.

Всі присутні разом почали усміхатись. Скоріш за все, історія була давня й усім відома. У них. А тут, у полку...

- Хлопці, а ви взагалі де-небудь воювали? - максимально ввічливо уточнив замполіт. Зазвичай він був нахабнішим. Та й зараз ввічливість була якоюсь... фальшивою.

"Хлопці" усміхатись не перестали, але посмішка стали трохи напруженими.

- А воно вам треба? - прийшов на допомогу Анікеевич.

Розуміти його можна було двозначно. Або воювали - але не в таких місцях, або ситуаціях, що варто згадувати. Або, відповідно, не воювали.

Замполіт знизав плечима й згадав, що у нього ще справ по горло.

- Гаразд, - комполку теж перестав усміхатись. - Значить, якщо я правильно зрозумів, то тактику ми вам призначимо отаку...

Ніхто не сміявся. Доку сказав "Іншалла!" й без жодного докору виплатив двадцять тисяч. Але Юр все одно мав присоромлений вигляд й попросив гроші перекинути на Металіста. Напарник хотів-був поділити ці гроші за звичайною схемою - шістдесят відсотків командир-організатору, а інше - собі, але Дізфайндер махнув рукою й пробурчав, що там і так ділити нема чого. Металіст гмукнув, але гроші взяв.

Рустам попросив розповісти, яким чином можна протитанковою ракетою влучити у вертоліт. Юр скривився й запевнив його, що нічого складного в тому нема. Швидкості малі, висота теж. Особливо під час заходу на майданчик. Особливо на маленький. Особливо серед пагорбів. Особливо, коли задалегідь відомо, хто, коли й на чому летітиме.

- Тьху! Козел він, той інформатор! Тобто, коза!

Металіст посміхнувся, але тихенько.

- ...драна! Дискжокейша, мати її так!

Металіст знов посміхнувся. Стукачі Дізфайндера були в основному жіночої статі. Можливо, що й драні - бо своїх методів Юр не розголошував, але інформацію отримував практично завжди та скрізь.

- Не могла, дурепа, уточнити, сів туди генерал, чи не сів! - тут Дізфайндер й сам зрозумів, що плете нісенітницю, й махнув рукою.

- Гаразд, хрін з ним. Давай, Металюго, швиденько відпрацюємо мій боржок та поїду-но я звідси...

Він замислився на секунду й уточнив:

- ...недалеко. Якщо гора не йде Магомета... То я її вщент рознесу!

- ...ви патрулюєте лише тут. Запам'ятали? Ні кроку в бік. Лише по вулиці. Лише по дорозі. На тротуари не заїжджати, можуть бути міни. До будинків не наближатись, можуть бути гранатометники. Остерігайтесь другого поверху - вони його люблять. Весь час слідкуйте за другим поверхом. Впритул до будинків не під'їжджайте. Наш БТР буде стояти тут. Дивіться, не пальніть здуру по ньому, а то був випадок, і не один...

Мапа була докладна з самого початку, а тепер обросла тактичними позначками, написами, нотатками - свіжими та підтертими, й тепер ледь читалася.

Екіпаж "експерименталки" ввічливо слухав. Анікеевич теж слухав й кивав. Вираз його обличчя був абсолютно нейтральним, і командир полку це не подобалося.

- Все зрозуміли?

- Зрозуміли, командир, - кивнув Семен Миколайович. - Ну, ми пішли, чи що?

Острожний чекав... ну не "так точно!", звичайно, але хоча "так, товаришу полковник!". Скривився. Кивнув. Й відповів у такому ж стилі:

- Валяйте!

Бардак - так бардак.

- Що воно за дурня? - Металіст прибрав від очей бінокль, зняв кепку й протер нею окуляри. - Ти таке колись бачив?

- Де?

- Ліво двадцять. Біля розбитої п'ятиповерхівки.
- Ну, Т-80. Можливо, "У"... Можливо, навіть "УМ"... Ух ти!

Дізфайндер аж головою труснув:

- Невже це те, що я думаю? Ото, зверху! Невже вона?

- Ага, - Металіст посміхнувся, але якось нерівно. Й не дуже весело. - Вона, ріднесенька.

Над танком здійснювалася невелика башточка з голівкою зверху. Юр поводив біноклем вздовж корпусу... придивився до башти.

- О, - сказав він після тривалої паузи. - Чуєш. А я тільки-но півштуки заробив.

- Це ж як? - недовіриливо перепитав Металіст.

- Бачу танк, на якому стоять одночасно "Арена" та "Штора".

- Розумний, га? - Металіст знову припав до бінокля. - Це ні "Штора" ні разу. Хоча, звісно, схоже... Це якийсь її нащадок... Але таки заробив, заробив...

Танк постояв, засвистів двигуном, потім плавно рушив вздовж вулицею й зник за будинками.

- А як він рухається, бачив? - Металіст все ще не відривався від бінокля, наче хотів роздивитися все, аж до слідів на асфальті. - Гідрокоробка, точно тобі кажу! Ой, як цікаво! Гідрокоробка, "Арена", "Штора"... і ще на башті якась дурня! Аж страшно й підходити!

- Мені інше цікаво, - урвав його Юр. - Як ми його, такого страшного, мочити будемо?

Металіст озирнувся. Подивився на нього, наче напарник дурниця ляпнув. Зітхнув. Закинув на плечі гранатомет й рушив вперед - де повзком, де перебіжками, але дуже, дуже, дуже і ще раз дуже обережно.

Виявилось, що крім самого танка, Анікеєвич привіз ще багато чого. Одна з валіз перетворилася у пульт керування... незрозуміло чим. Зображення на моніторі не нагадувало Острожному нічого. Абсолютно нічого. Ну, щоправда, накладено на нього якісь цифри - напевне, дистанція... а це якась діагностика... оце, наприклад, на оберти двигуна схоже. Це, мабуть, швидкість. Ага, ага... Загалом усе схоже... точно! Це ж вигляд зверху! Ось і вулиця, ось і місце те підозріле, де вже два фугаси зняли...

А зліва внизу - маленька така собі врізка, схоже на вигляд з прицілу. Так, так, а ось...

Анікеєвич на полковника озирнувся, но проганяти не став. Хоча за вимогами таємності, мабуть, міг. Більш того, зобов'язаний був.

- Дивись, Борисе Іваничу, - Острожний точно пам'ятав, що своє ім'я та по батькові він розробнику не називав. А той знає. Значить, особисту справу читав. Ох і "піджаки" пішли, хай їм чорт!

- ...оце ось - ми. Тобто, вони. Цебто, наша "коробочка".

Цікаво, а ім'я коханої жінки він теж з такою самою інтонацією вимовляє?

- ...а оце...

Він покладав клавіатурою, й дві розпливчасті плямки змістились з краю екрану ближче до центру. Збільшилися. Розпливлися ще дужче - натомість стало зрозуміло, що складаються вони з тулуба та кінцівок. Як людина на дитячому малюнку. А також трохи ворущаться. Як у мультфільмі

І мають при собі щось довге, товсте, і з великим вмістом металу!

Як у засідці.

- Слухай, - у полковника раптом пересохло у роті. - Це ж не наші! Це ж... Та вони ж явно на танк націлилися!

- Ага, - задоволено кивнув Анікеєвич.

- Так скажи ж хлопцям! Та швидше, швидше, вони ж зараз до них просто бортом виїдуть! Анікеїч! Чому мовчиш, вони ж зараз...

- От тому й мовчу, - раптом твердо відповів конструктор. - Та й тобі б, Семеновичу, це також не завадило. Принаймні зараз.

Танк, хоч й галасував незвично тоненько, й рухався незвично плавно, а все ж легко чувся навіть на відстані. Навіть крізь стіни. Навіть за цілий квартал (втім, який там цілий... розбомблено все!). Так що жодної необхідності висовуватись не було. Однак...

Металіст раптом відклав РПГ, знову схопив бінокль й висунувся.

Дізфайндер стиха зашипів, але не допомогу не кинувся. По-перше - далеко. Все одно не встигнути. По-друге... Доросла людина, кінець кінцем. Хоче схопити в голову чергу - має право.

Танк просвистів двигуном зовсім поруч й почав віддалятися.

Металіст опустил бінокль, з сумнівом поглянув на РПГ й почухав потилицю.

Танк просвистів зовсім поруч й почав віддалятися.

Дізфайндер дивився на товариша із запитальним виглядом, але мовчав.

- Підозріло мені це все, - видав, нарешті, Металіст. - Один танк. На вулиці. Серед руїн. Без охорони. З купою всякого лайна на борту. Неправильне це, ой-ой-ой як неправильно...

- Дивно, - сказав Анікеїч. - Дивно, і навіть дуже.

- Це ти про що? - грубувато запитав Острожний. Дивним, на його думку, було дещо інше, а саме: по-перше, дивний маневр, що його заподіяв екіпаж - наче спеціально борт підставляв, та, по-друге, дивне ставлення до виявлених бойовиків.

Будь-яка нормальна людина у такій ситуації хоча б з гармати пальнула! Не знищу - так хоч прожену!

Однак...

- Дивно, кажу, - нарешті пояснив конструктор. - Я їм борт підставив, а вони передумали. Я їм корму показав - а вони не стрельнули. А збирались же. Точно знаю - збирались! Еч, які гади розумні... так просто у пастку не лізуть... Ну та нічого. Полізуть.

- А знаєш, що мені все це нагадує?

Металіст замислений, був, по-перше, явищем незвичайним, а по-друге - трохи неадекватним. На стовпи, наприклад, наштотхувався. Та й ходив якимось дивно... нерегулярним протичовновим зигзагом.

- ...машину-пастку. На зразок тих кораблів-пасток, якими у позаминулу війну англійці німців дурили. Пливе собі кліпер, на кліпері шкіпер, у шкіпера... тьху, причепилося!.. а за фальшбортом, або у контейнері на палубі гармату сховано. Німці на субмарині спливають, і строго за конвенцією починають попереджувати екіпаж - ану геть у шлюпки! ми вас топити будемо! А ті у відповідь - бабах! І немає тих німців. Разом з їхньою субмариною. І разом з конвенцією.

Кажуть, тоді й народилася притча про джентльменів: "Якщо граючи за правилами, джентльмен програє, то починає міняти правила". Так і ляснули ті гуманні конвенції. А винуватий хто? Ясна річ, німці, бо почали топити без попереджень.

Металіст почухав потилицю.

- І потім дурили. Американці югівських снайперів. Підїде, бувало, "хаммер", стане на перехресті... й крутить з динаміків то Брітні Спірс, то дитячі крики. Пальнеш - а в нього мікрофони по кутах кузова, напрям пострілу засічуть, й чергу з великокаліберки вмажуть. Автоматично.

- Гм, - сказав Юр. - А чи не задорога приманка у даному випадку? Цілий танк все-таки. Не хрін собачий. Не кораблик якийсь. Навіть не "хаммер". По ньому ніхто з снайперки не стрілятиме. Щонайменше, РПГ заюзають. І добре, якщо РПГ, а якщо "Мілан"?

- Отож! - Металіст тицьнув його в груди вказівним пальцем. - От у цім-то й вся справа. Це означає, що шансів підпалити його з РПГ дуже мало. І з "Мілана" або "Вампіра", напевне, теж...

Він засмутився, помовчав й геть несподівано розслабився.

- А з приводу снайперки - це ти, Юрко, помиляєшся. Ой-ой, як помиляєшся! Стріляють зі снайперки по танкам, ще й як стріляють! До речі, хлопці. Хто мені роздобуде мисливську рушницю? Найбільшого калібру, який тільки знайдете. Можна навіть КС-23 або старого мушкета...

- Блін, - сказала раптом радіостанція. - Анікеїч, вони точно по нам не ціляться?

- Та начебто ні, - конструктор поклав клавішами. В одному напрямку. В іншому.

Плями на моніторі крутилися, збільшувалися, зменшувалися, міняли контур та колір. Велика металева деталь, втім, незмінно вказувала в один бік. Але чомусь не на танк, а кудись попереду.

- У них там щось слабосильне. Типу гвинтівки. Або рушниці. Можливо, великокаліберної. А що таке?

- Та наче щось бабахнуло попереду.

- А трал увімкнено?

- Ображаєш...

Зовнішніх ознак протимінного тралу на танкові командир полку не помітив. Залишалося припускати, що трал або інтегровано (що навряд чи, бо дуже вже велика й важка заліззяка), або ж трал, власне кажучи, й не трал, а "Трал".

Назви у військової апаратури траплялися всякі. І дурнуваті теж. Ще з курсантських часів Острожному запам'ятався антенний комутатор "Трость" - шафа розміром з цілком пристойну кімнату.

- Може, пальнемо? - обережно запропонував він.

- А інших таких потім де шукати? - трохи роздратовано заперечив конструктор. - Ви ж розлякали тут всіх партиза... тьху, чорт, бандитів!.. хоч з іншої області завозь!

Сергій Анікеєвич був незадоволений, але полковник сприйняв останню фразу як комплімент.

- Анікеїч, - знову заговорила рація. - У нас проблема.

- Так, - сказав Металіст. Обріз, з якого він зробив мортирку для дивної своєї гранати, все ще димував та страшенно смердів. Дізфайндер не чув такого запаху з самого дитинства, й не зразу пригадав, що то усього-навсього димний порох.

Повіяло чимось рідним, знайомим... болотом, дерев'яним човном, підбитою качкою та очеретом. Довелося аж головою струснути.

- Юр. Ти мене чуєш? Ти сидиш - і не рухаєшся, зрозумів? Поки не скажу. Не стріляєш. Носа не висовуєш. Заліззякою не ворушиш. Зрозумів?

- Та зрозумів, зрозумів! - надмірна турбота почала набридати.

- ...І тільки після того, як я скажу. Висовуєшся. Швидко-швидко висовуєшся. Стріляєш. Стріляєш в макітру мехводу, бо він її висуне. Швидко ховаєшся. Дуже швидко ховаєшся, причому не куди-небудь, а он туди, за капіталку. Щоб ні ОФ, ні дванадцять ме-ме не дістало. Зрозумів?

- Та зрозумів, зрозумів! - все-таки було в Металістові щось від Шухарта. Той теж беріг свої... інструменти. - До речі. Звідки ти знаєш, що мехвод голову висуне?

- Хто завгодно висуне, - раптом поміняв тон, і навіть посміхнувся Металіст. - Якщо нічого перед собою не буде бачити.

- ...не бачу. Розпливається все. Як наче триплекс багном заляпали.

- Двірником його!

- Пробував. Не допомогло.

- Спробуй... хоча ні. Відставити. Миколайович, а твій перископ як?

- Теж.

- Володю, а приціл?

- Та приціл-то в нормі... він же під шторкою. Але якось підозріло мені це все..

- А мені хіба ні...

На місці мехвода Острожний би все-таки висунувся. Подивитися. Можливо, протерти триплекс. Обережно, звичайно, дуже обережно.

- Миколайовичу, а може я...

- Марате, сиди. Сказано - сиди, значить сиди!

Рація замовкла, лише похрипувала.

- Анікеїч, - знову вийшов на зв'язок командир. - Ти негідників бачиш?

- Як на долоні.

- Залізяк нема?

- Є. Але скеровані вгору. Чекають, гади.

- Я висунусь.

Пауза.

- Чуєш, Анікеїч? Я висунусь.

- Ну дивись, Семен Миколайович... Тобі там на місці, звісно, видніше.

- Я швидко. І чуєш, Анікеїчу... якщо раптом хтось з негідників ворухнеться - кричи.

- Ясний пень, Миколайовичу. Закричу.

- А вони нас не слухають? - чомусь шепотом перепитав Острожний. Мова йшла, звичайно, про бойовиків. Конструктор поглянув на нього, як на останнього ідіота й коротко пояснив:

- Канал цифровий. Шифрований. Й пакетований, до того ж.

Все разом, а особливо "пакетований" звучало не досить зрозуміло для комполку, але викликало довіру.

- Юр.... Приготуйся...

- Готовий.

- ДАВАЙ!

Дізфайндер одним рухом скинув гвинтівку, піймав у приціл... де він? Де цей собачий мехвод?

Люка мехводу не ворухнувся. Натомість відчинився люк у башті, й звідти обережно визирнула голова. Замість звичного та звичайного чорного ребристого шоломофона на ній був шолом пластмасовий, світло-сірий. Достоту як у американців.

Про американський казали, ніби він кулю тримає, але Юр твердо знав - брехня! Перевірено. А російський?

Ану, ану... Перевіримо й це...

Юр трохи повернув ствол й вистрілив.

Не втримав.

- Чуєш, Металюго.

- Ну.

- Якого біса він висунувся?

- Дурень тому що.
Дізфайндер поморщився.
- Кинь. Я цю твою теорію знаю, з приводу дурнів. Пацанам її проповідуй. В натурі, чого він висунувся?
Металіст помовчав.
- Я бачу лише дві причини, - сказав він після довгої паузи. - Або у нього мехвод - чайник. І він його беріг. Це один варіант. Або дещо зрозумів. Це другий.
- Що він міг зрозуміти?
- Що ми сидимо й чекаємо, поки хтось висунеться.
- Ну, то якого ж він висунувся, якщо все зрозумів?
- А такого. З убитим командиром танк додому так-сяк добереться, а з вбитим мехводом - ні.
- Ага!
- Угу.

- Ну, що будемо робити?
Острожний сказав не "будете", а саме "будемо". Інженер помітив це та відзначив. Інші - начебто ні. Втім, їх можна було зрозуміти. Не кожен день доводиться зішкрібати з триплексів білі шматочки слизу. Які ще сьогодні зранку були добре знайомою й шанованою людиною.

Це навіть не кров. Це страшніше.
- А ти б сам, Івановичу, як зробив?
Полковник замовк. Справді. Поради давати легко.
- Розумієш, - так само, помовчавши, додав Сергій Анікеєвич. - І за інструкціями, й за наказами, й просто по-людськи правильно було б пакуватися - і додому. І труну з тілом з собою. Й до дружини зайти сказати самому, не перекладати це на когось абсолютно не винного. Однак...

Він знову замовк.
- Розумієш...
Чи то полковникові здалося, чи й справді в голосі розробника почулися дивні нотки. Жалюгідні. Мало не жалісні.
- Якщо ми зараз з цим комплексом повернемося - то все. Грошей і так нема. І не буде. Не дадуть. Й піде весь комплекс туди, куди й уся наша школа танкобудування... ну, ти зрозумів, куди. Зрозумів?

- Ну, зрозумів.
Вони випили. Горілка йшла легко, як вода, й навіть горло не обпікала. Закусювати не хотілося.

- Зрозумій мене правильно, командир... Й ви, мужики, зрозумійте. Якщо ми зараз повернемося - то все. Не буде комплексу, і взагалі ні хріна. КБ протягне ще років десять, за рахунок "Арени" цією мудацької - і все. Розженуть нахрін. Он, половину інститутів вже розігнали.

- Це чому? - раптом скинувся Володя-оператор. - Чого це ви так, Сергію Анікеєвичу, про "Арену"?

- Тому що тупик ця "Арена", - кинув у відповідь конструктор. - За пару років навіть останні бандюки навчаться її глушити. Або дурити. І взагалі, для великої війни вона нахрін не потрібна, а для малої, на зразок цієї - то не потрібні взагалі танки. Це взагалі дурість, що ви тут. Розумієте? Т-95, звісно, домучать, випустять у кількості трьох екземплярів. Якраз для параду на відомій площі. І все.

Випили знову. Взагалі-то це були поминки за Сергієм Миколайовичем. Але чомусь інакше, як піднявши склянки, його на згадували.

Навіщо, ну навіщо він висунувся?

Дісталися б бази й так, з каламутними триплексами, через приціл дивлячись, потроху, потрошечку, навромацки, кінець кінцем.

Ну навіщо він висунувся?

- Так що б ти порадив, Борисе Івановичу?

Полковник здригнувся. Скоріш за все - від несподіванки.

- Ну що я можу сказати?..

Помовчав.

- Я б залишився.

Чи то йому здалося, чи й справді конструктор зітхнув полегшено.

- А з ким їздити?

Найпрактичнішим виявився Марат. Можливо, тому, що пив менше за всіх.

- Ну, знайду я вам путнього офіцера, - кивнув комполка. - Цього добра в мене вистачає

Він подумав й додав:

- Поки що вистачає.

Анікеевич підняв голову й чи то посміхнувся, чи то скривився.

- Не так усе просто. Розумієш, Івановичу. Тут кругом цього комплексу стільки всякого крутиться... Це я про таємність. Коротше кажучи, просто путнього офіцера нам малувато буде.

- Слухай, - схоже було, що Металіст, крім як про новий об'єкт полювання більше взагалі ні про що думати не може. - Все-таки не в'яжеться.

- Хто з ким? - ліниво уточнив Дізфайндер.

- Та ніхто ні з ким, - роздратовано відмахнувся той. - Фактики не в'яжуться. Один з одним.

- А які? - Юр питає ліниво та сонно, наче не виспався. Але це було зовсім не так. Хропів він весь день й захопив добрячий шматочок ночі. А от право думати він, схоже, подарував Металістові.

- Та всі! Якщо він, гад, їздив туди-сюди, нас провокуючи... то що це значить?

- А що?

- А те, що бачив він нас з тобою, як на долоні бачив, ось що!

- Нє, впевнено заперечив Дізфайндер. - Бути такого не може. Чим він нас бачив? Радаром? Чи есператорною перцепцією?

- Чим-чим? - у Металіста аж очі на лоба полізли.

- Та не звертай уваги. То я так.

- А. Розважаєшся? Ну-ну. Але все-таки. Зуб даю - бачив він нас.

- А чому ж тоді не пальнув?

Металіст замовк й мовчав довго - аж поки Юр не захропів знову.

- Ну ти мене зрозумів, Івановичу? Це мапи. Синтезувати огляд з люку я поки що не можу. Лише мапа. Ось ти. Тобто, ми. Ось стіни. Кам'яні - напівпрозорі. Дерев'яні - прозорі геть. Бетон, а тим паче залізобетон - суцільні. Зрозумів?

- Та зрозумів, зрозумів. Далі давай.

- Колір - індикатор небезпеки. Якщо зелений - об'єкт вважається безпечним. Якщо ти твердо знаєш, що це свій солдат, хай навіть зі зброєю - познач його. Ось так.

Об'єкт позеленів зовсім.

- Гей, боєць! - Анікеевич висунув голову з люка. - Ану, пройдиш вперед-назад!

- Га?

Такої команди вартовому, мабуть, ще не доводилося виконувати.

- Пройдись, кажу. Тридцять кроків вперед, потім назад. Зрозумів.

- Так точно!

Конструктор знову сховався у люці.

- Во, бачиш? Позначка ворухнеться. Оця, зелена. Комплекс нашого вартового бачить. Але тепер він може взагалі хоч гармату на тебе наводити - комплекс не стрельне. Зрозумів?

- Ага.

В принципі, картинка була простою. Інтуїтивно зрозумілою. Як у непоганої програми, написаної не для того, щоб вразити юзера інтерфейсом, а для того, щоб працювати.

І працювало! Ще й як працювало!

Ага... якби усім його екіпажам було надано можливість бачити крізь стіни - то на біса тоді все інше барахло? Викинути! Залишити на танку комплекс й гармату - і досить. Побачив - пальнув. І грець.

- Ооот... - задоволено протягнув Анікеєвич. - Тепер дивись. Виставляємо дистанцію безпеки. Від десяти метрів... до...

- До шести тисяч тисяч, - підказав комполка.

- Е, ні, Івановичу, це ти загнув. Хочеш, щоб воно їхало й косило усе підряд? Хіба мало який дурень направить у наш бік залізяку. Та й цілей з'явиться купа, проца не вистачить усі супроводжувати. Ми виставимо метрів на триста...

Полковник гмукнув.

- А РПГ-7 б'є на п'ятсот.

- Ну, по-перше, не всякою гранатою, - спокійно заперечив розробник. - А по-друге, попасти з п'ятисот метрів нереально, сам знаєш.

- А ПТУРСи?

- А проти ПТУРСів нехай "Арена" працює.

- Ну нехай

Так, думка про "викинути усе інше барахло" виявилась трохи завчасною.

Полковник замовк, і раптом здригнувся, як розбуджений кіт:

- Чуєш, Анікеєвичу... А чого твій комплекс тоді не спрацював?

Конструктор зітхнув. Помовчав. І пояснив:

- А тому, що Сергій Миколаїч, коли вилазив... узяв його й вимкнув.

Знову помовчав й додав:

- Як положено.

- Ким це положено? - отетерів комполку.

- Інструкцією по техніці безпеки. Заводською. Це вже у нього на рівні рефлекса було.

- Тьфу, бля! - аж сплюнув Острожний. - Ви там що, зовсім почманіли?

- Та ми-то не дуже, - Анікеєвич відвів погляд. - Але розумієш, колись на заводі... одному розумнику приспичило гайки закручувати. З увімкненим комплексом. На сусідньому... об'єкті.

- І... що?

- Та нічого... лише в якийсь момент гайковий ключ виявився скерованим у бік танка.

Конструктор теж сплюнув й додав:

- Сам, дурень, загинув, й хорошу людину з роботи вигнали.

- Гадаєш, він сюдою поїде? - перепитав Дізфайндер.

- Впевнений! - твердо відрубав Металіст. - На сто відсотків.

Подумав - й уточнив:

- На дев'яносто дев'ять.

- А чому?

- Ха.

Металіст помовчав. Потім зітхнув. Потім сказав:

- Але ж ти мене критикувати будеш.

Помовчав ще, й, не дочекавшись ані критики, ані прохання уточнити, все-таки розколовся:

- Тому що ми візьмемо у Доку штук шість помічників й кожному в руки дамо РПГ.

- Цілити в борт! - впевнено та бадьоро інструктував Металіст. - В борт і спину за баштою! У крайньому випадку - в ліву надгусеничну полицю. В ліву, зрозуміли! У нього там ще один двигунець. Маленький. Погано захищений. І більше нікуди! Особливо в лоб. Ні в якому разі не в лоб! Еквівалентна товщина НЛД - тисячу триста міліметрів!

Він помітив легке стороніння на обличчях студентів й змінив тон:

- Коротше кажучи, в лоба ви його не візьмете. Нічим.

Подумав й додав:

- З наявної зброї. А головне. Стріляти лише по команді. Лише по команді! Всі зрозуміли? Питання є?

Питань, скоріш за все, кожен мав до дідька лисого, але завдавати їх посоромилися.

- Два духи ліворуч... - рипнула рація. - Дистанція двісті.

Полковник слідкував за своїм екраном. Т-80 завжди відрізнявся плавністю ходу й слідкувати було легко. Й приємно. От людинка лише збирається висунутися з вікна - а вікно вже давно на прицілі.

- Двоє попереду. Дистанція триста. Зближуються. Йдуть на зближення, як зрозумів?

Вороги діяли грамотно та нахабно, утворюючи класичну пастку для танків. Якби справа була на ґрунті, слід було б остерігатися також мін-нахабок, що їх підкидають на під самі гусениці. Або закладають на можливому шляху.

На щастя, тут був асфальт.

- Прямо, двісті, на стіні метал, схоже на міну! - раптом загорлав Анікеєвич. - ось вона, бачиш? Протибортова!

На екрані полковника також забликала позначка

В принципі, необхідності у надмірній турботі не було. Екрани показували одне й те ж. З іншого боку, один комплект очей - це добре, а чотири пари водночас - ще краще.

Крім усього іншого, воювати, відчуваючи за собою цілу бригаду помічників та порадишників було значно приємніше.

- Пальнемо?:

Володя чомусь говорив пекучим шепотом, а шепіт сильно викривлявся ларингами. В результаті слово прозвучало якось інтимно та непристойно.

- Навіщо? - здивувався полковник. - Не будемо паляти. Вони ж думають, що ми її не бачимо. От і нехай думають. Може, згодиться.

Танк рухався повільно, наче підкрадався.

Ліворуч - двоє. Сто метрів. Стоять. Праві - йдуть. Підходять.

Екран показував те саме.

- Попереду - двоє. Дистанція - 1300. Стоять.

Рація хрипнула. На цифровому каналі це було неможливо, значить хрипнув Сергій Анікеєвич.

- ПТУРС! - раптом загорлав він. - У них ПТУРС!

- Бачу, - спокійно сказав Острожний. - Бачу... але дякую!

Позначка блимали криваво-чорним. Максимальна небезпека. Башта ворухнулася - захисний комплекс заздалегідь вибирав ціль й готувався. Це було не те щоби несподівано... але якось образливо. І трохи страшно.

Наче рушниця в мисливця збісилась й почала сама відстрілювати качок. З неймовірною точністю. Воно б і нічого, але біс його, кого вона обере за наступну мішень? Й на біса тоді сам мисливець?

- Ліворуч - двоє, сто. Чекають. Готуються. Праворуч - двоє. Сто п'ядесят. Стали, чекають. Іванич, ти як?

- В порядку я, в порядку, - натиснув тангенту полковник. - Теж... чекаю. Й готуюсь.

До повороту лишалося метрів тридцять.

Двадцять.

Десять.

П'ять.

Три!

Один!!!

- Вогонь, - спокійно сказав Металіст. Гранатомет він зарядив, але до пострілу готувати не став. Можливо, тому що розраховував зекономити постріл. Можливо, тому що мав сумніви з приводу того, що доведеться стріляти.

Юр сидів трохи збоку, за обваленим геть фасадом й тримав наготові одночасно снайперку та бінокль. Про всяк випадок.

Одночасного залпу, звісно, статися не могло. Щоб добитися одночасності, треба було ганяти цих пацанів, ганяти, ганяти, й ганяти. Місяці два. Або три. А краще - усе життя. Щоб очі находили ціль за частку секунди, й щоб руки скеровували гранатомет за такий самий час.

Він чекав залпу, але трохи розтягнутого.

Не дочекався.

"Ду-ду-ду... - почувся голос КПВТ. - Ду-ду-ду".

Черг було рівно шість. Потім кулемет на секунду замовк, і за мить видав знову:

"Ду-ду-ду".

- Рапорти? - Металіст схопив рацію. - Ну ж бо, доповідайте!

Рація тихо потріскувала. Потім почувся стогін.

"Ду-ду-ду" - повторив кулемет.

Рація сухо тріснула та замовкла.

- Ах ти ж мудак! - прошипів Металіст, нахилиючись до гранатомету.

Нахилився він вчасно.

Фасад, за яким, по ідеї, повинен був ховатися танк, раптом розсипався. Бризнув щебенем та осколками, наче по ньому молотом вдарили!

Другий снаряд розірвався поруч. Дізфайндера відкинуло вбік й добряче приклало об стіну. Третій - гримнув подалі... але після оглушливого другого вибуху Юр не почув його взагалі.

- ...вай!

Він ледь спромігся розплющити очі. Металіст - обсмалений, з рваною подряпиною на щоці - тягнув його із завалу. Тягнув за плечі - як ляльку. Чи манекен. Було боляче.

- Вставай!

Юр встав, похитнувся, й мало не впав. За поворотом гриміли гусениці свистів на високій ноті двигун. Звук наближався

- Туди!

Шлях відступу, звісно, було розвіданий й негодящий для танка. Услід втікачам ще пару раз пальнули з гармати, осколок розірвав Металісту рукав, але шкіру не зачепив.

- Отак, - сказав Острожний, не відриваючи погляду від прицілу. - А тепер, Анікеєвичу, підкажи мені, як поставити радар на максимальну потужність, й записуй координати місця, де хлопці зникнуть під землю. Зрозумів?

- Зр... зрозумів.

Радія затинатись не вміла, отже, затнувся конструктор. Мабуть, він і гадки не мав про можливість такого використання свого витвору.

- А ракетникам, - додав полковник. - Я сам подзвоню.

Танк розвернувся й рушив додому. По дорозі Володя не втерпів, й отримавши дозвіл, міну таки розстріляв. Не згодилася.

- А ось так! - горлав Анікеєвич, обіймаючи Острожного.

Обійми його було не дуже сильні, але напрочуд енергійні. Поруч обіймались Володя з Маратом. Інші офіцери полку - і звідки ж взнали, негідники! - товклися поруч. Всі посміхалися. Дуже, дуже радісно.

- Шість бандюків! Двадцять чотири патрон і п'ять Офів! Ахренець! Та й ту парочку ми, напевне, прищучили. Пряме влучення - й на шматки! Ахренець! Іванич, ти розумієш, що ми з тобою зробили! уявляєш, як Сергій Миколайович зрадив би?

"Ми з тобою" - це було, звісно, приємно. І шість бандюків - теж. Навіть невідомо, що ж краще. Але щось було не так. Щось.

Полковник не зміг би висловити це словами - але було.

Як наче на полюванні підстрелив двох ведмежат і сунеш додому. Лісом. Кущами. Хащами. Начебто і з трофеєм, й озброєний, й наготові - а страшно, бо раптом ведмедиця вже вистежила, і як вихопиться зараз з оцього чагарнику!...

Але похмурі думки крутились десь далеко вниз, майже у підсвідомості, а на поверхні піною спливала чиста, неприхована радість. Хотілося підстрибувати й махати руками. Вихилити чарчину. Затягтися цигаркою. Обійняти товаришів й потиснути кожному руку...

Якраз цим поруч й займалися. Незважаючи на режимність, на таємність, на іншу мороку, натовп зібрався чималий, й всі наперебій галасували, вітали, протискалися ближче.

- От тепер-то!..- раз-по-раз чулося з натовпу, та ще й в варіаціях.

"Ми їм покажемо!". "Ми їм навішаємо!". "Ми їх усіх.."

А що, цілком можливо, що й всіх. Заслужили!

Натовп вирував, але всю всі погляди сконцентровано на героїчному екіпажі, й ніхто не звернув уваги, що башточка нового КАЗу на "панцерозаврі" поворухнулася.

Біс його, що воно там ворухнеться зверху. Може, воно так і треба?

- Юре! - сказав Металіст.

- Ну.

- У тебе "Фаготів", бува, не залишилось?

- Будуть. Тижні за два-три.

- Довго. А раніше?

- Раніше - ні. А на біса? Вони ж Т-80 не візьмуть.

- Візьмуть, - впевнено сказав Металіст. - Ще й як візьмуть! У борт, у корму. В МТО. У кришку люку, нарешті.

- А "Арена"?

- А що "Арена"?

- Завадить.
- А... А я її попередньо сколупну.
- Це ж як?
- Придумаю, як.
- Вдвох?
- Ні, вдвох не вийде.
- А, ну тоді я розумію, як.

Металіст здивовано поглянув на співбесідника, посміхнувся:

- А хоч би й так!
- Доку сказав - бійців більше не дасть. Неприпустимі втрати.
- Що, так і сказав? - Металіст здивувався ще більше. - Про неприпустимі втрати?

Агітатор хріновий! Людину за танк - це йому неприпустимо! Та в будь-якій армії! Та де завгодно! Що, в натурі, так і сказав?

- Ні, ну не так, звісна річ, - уточнив Дізфайндер. - Але фраза була до-о-о-овгою.

Юр аж посміхнувся. Збоку те було більш схоже на гримасу від болю.

- А.

Металіст не міг всидіти на місці й мало не бігав навкруг пагорбу.

- Та не гасай, - кинув йому Дізфайндер. - На когось стелю обвалиш.

- Ну й чорт з ним

Подумав і уточнив:

- Зі стелею.
- Тоді - з нею, - поправив Юр.
- І з нею теж!
- Можливо, зможу замовити "Джавелін", - раптом видав Дізфайндер. - Днів за три

привезуть.

- А, - Металіст відмахнувся. наче від набридливою комахи. - Толку з того. У нього на башті якась зараза стоїть.. "Липа", чи що. Блималка, одним словом. У інфрачервоному діапазоні. Обдурить.

- Ух ти, - з повагою сказав Юр. - Молодці.

Металіст нецензурно його облаяв й побігав ще трохи.

- А "Краснополь"?
- А що "Краснополь"? - цього разу здивувався Дізфайндер.
- Ну аякже! "Арена" від нього не врятує. Кілометрів з трьох підсвітити...
- А "Штора"?
- Ну... можна спробувати той фокус з переносом променя...
- А стріляти з чого? Нічию гаубицю десь надивився?

Металіст засопів. В принципі, вкрати самоходку, звичайно, не важко і навіть підігнати її на позицію. Попередньо розвідану. Підготовану. Замасковану. Але якщо вже так - то на біса тоді дурнуватий "Краснополь", який треба ще й лазером вести? Краще вже використати американський "Sadarm" або шведського BOSSa...

Але, звісно, не вдвох, не зараз, не тут... та й взагалі, мабуть, не в цій війні.

- Дочекайся вже дві тисячі дванадцятого, - посміхнувся Дізфайндер. - От тоді-то почнеться. Що забажаш можна буде використати.

- Ага. А вони зараз свій КАЗ випробують й запустять у серію. І що тоді?

Запитання було риторичне, але Юр про всяк випадок знизав плечима.

- І ніяке падло навіть не пробує його продати! І це в росіян! Подуріли, чи що? Патрррріоти, мать-перемать... Більші за мене!

- І це каже людина, яка продала американцям "Заслон"! - не втримався Юр.

Металіст зупинився. Одразу, ніби на стіну наштовхнувся.

- Тому й продав! - відповів по деякій паузі. - Бо у амерів кеби не вистачає свого зробити! А без них й дві тисячі дванадцятого не буде. А не буде дві тисячі дванадцятого - то усім нам життя не буде!

Металіст прикусив губу й покрутився ще трохи - як кіт в кошику.

- Юр!

- Ну?

- Ти теж думай!

Дізфайндер здивовано підняв очі. Такого Металіста він ще не бачив. Й навряд чи бачив хтось інший. Цікаво.

- Буду думати. Аякже.

Вони розташувалися неподалік від виходу з бункера, так щоб кожен бажаючий підійти - мав подолати відкриту смугу метрів з півсотні завдовжки. Не те щоб когось тут остерігалися - а просто за звичкою. Звичка вже була на рівні рефлексів.

- Може, якусь систему дистанційного мінування використати? - видав перший результат Юр. - Ну, накидати йому мін на дорогу. Га?

- Та ні, - Металіст зморщився, й аж рукою махнув. - Я це ще з початку відкинув. СДМ - вони не для точкових постановок. Це якби були тисяча танків та сто тисяч мін, тоді о! Й взагалі воно не для міст. І жодної касети у нас нема, й не знаю я, де їх можна швиденько вкрасти...

Він помовчав.

- І що та міна? Якщо протигусенична - ну розірве вона йому трак, і що? І нічого! Протибортів він, гад, мабуть, теж здалеку засіче. Повісимо ще парочку, ясна річ... але толку... Це якби йому на броню міну почепити, як оті німці. Ти будеш сміятись, але...

Але й справді німці й тут були першими. Колись Юр здуру зазирнув у довідник - то потім з годину чухав потилицю. Німецьких мін було... Було!

Всяких. Таких, що чіплялися на броню магнітом. Клеєм. Підкидалися під днище. Розкидалися з літаків. Закопувалися у землю. У сніг. Вішалися на дерева та спеціальні кілочки. Металевих. Дерев'яних. Пластмасових. Бігумних. Скляних.

Остання запам'яталася Юру найбільше - але не тому, що мала якісь особливі бойові якості, а з геть іншої причини. По війні її з мінімальними змінами знову пустили у виробництво. Зміни полягали у тому, що до скляного корпусу додали ручки - й вийшла непогана каструлька.

Були також топф-міни з так званого пресштофу. Цей матеріал являв собою суміш кам'яновугільної смоли з дерев'яним борошном, тирсою або навіть картоном. Зберігся один екземпляр з білого фаянсу - як унітаз.

От у топф-мін бойові особливості були. Індукційні міношукачі, розпоширені року із сорок другого в Радянській армії, їх не "чули". Натомість німецькі, типу Stuttgart 43, принцип роботи яких довго лишався неясним, їх знаходили безпомилково. І ще - кожна міна мала в комплекті мішечок з піском, а встановлені - були цім пісочком обсіпані.

Й лише роки по тому, вже після війни було встановлено, що Stuttgart 43 є простим лічильником радіації, а пісок - не якийсь там банальний кремній, а моноцит. Тобто, слабкорadioактивний матеріал, що містить торій. У німців він називався "Tarnsand".

З бункеру визирнув Рустам, завагався, потім все-таки підійшов. Завагався ще раз.

- Заняття сьогодні будуть? - запитав він по деякій паузі.

- Ні! - рикнув у відповідь Металіст. - Не бу... Хоча...

Почухав потилицю.

- Будуть. Обов'язково будуть. Про що б ви хотіли послухати?

- А давайте про ракети! - пожвавився хлопець. - А то все про танки та про танки... уже все про них знаємо!

- Щооооо? - аж очі вирячив Металіст. - Все - про танки? Ну, хлопці, сьогодні ви переконаєтесь, що не знаєте про танки абсолютно нічого. А про ракети... Он, Юра попросить, хай він вам колись розкаже.

- Добре! - ще більш повеселішав Рустам й мало не підстрибуючи, кинувся в бункер.

- Еч які! - пробурчав йому вслід Металіст. - Знають вони все! Про танки! Та про танки навіть я не все знаю! А вони... Еч, придума...

- Лягай, - раптом сказав Дізфайндер.

За мить обидва гепнулись на каміння, аж луна пішла. Принишкли. Причаїлися. Завмерли.

І вдарило!

Натовп галасував, комполка вже геть панібратські мало за рукави не смикали, Анікеєвича взагалі хотіли в повітря підкинути - і підкинули... й тут полковник вперше в житті побачив, як у людини очі вилазять від здивування. Майже буквально. Як у kota Томаса з мультику.

- Усім лягти! - раптом вереснув Анікеєвич.

Його забули піймати, й першим ліг сам розробник. Об асфальт. Мабуть, боляче, бо аж ойкнув. Але тут-таки оговтався й загорлав знову:

- Лягай! Лягай!

В декого рефлекс спрацював. У декого - ні.

Кулемет на башті розвернувся й нерішуче повів стволом ліворуч.

За мить лежали усі.

Ствол колихнувся праворуч. З-під самого борту машини - і як він там опинився?! - зірвався Володя - оператор, й одним рухом вихопився на башту.

Кулемет крутнувся до нього.

Володя головою вперед пірнув в люк, зойкнув - мабуть, об щось вдарившись.

КАЗ передумав, а може йому підведені голови не сподобались, бо знову розвернувся до натовпу.

Завмер.

Люди також лежали й боялись поворухнутися.

Володя незграбно (ще б пак, знизу вгору задом лізти!) виповз із люка, й недбало витрусив долоні - одна об одну. На лобі його швидко наливалася величенька гуля.

- Все гаразд, - безтурботно оголосив він. - Я його вимкнув.

Люди почали підніматись, але чомусь ніхто більше не галасував, з успіхом не вітав й потиснути руку героїчному екіпажу не намагався. В кожного знайшлися якісь невідкладні справи, й натовп розтікся миттю - менше, аніж за хвилину.

Хоч як Металіст та Дізфайндер притискалися до землі - а все одно їх і підкинуло, й вдарило, й оглушило. Обвіяло жаром, як з домни. Придушило землею, димом, та солодкуватим нудотним смородом.

Дрібні камінці сипалися з неба ще з півхвилини.

Першим підвів голову Металіст, і, мабуть, вперше в житті, відчув потребу звернутися до когось по захист.

- Боже! - прохрипів він. Ошелешено подивився на небо. Потім навкруг. Закашлявся, виплюнув сірий від пилу згусток.

- Боже! - повторив. - Що це було?

Дізфайндер теж потроху оговтався. Ворухнувся. Також підвів голову. Але звертатись до бога не став.

- Біс його зна, - виплюнув він разом з пилукою.

- А чому ти сказав "лягай"?

- Щось здалося. Примарилося.
- Нічого собі... марення у тебе!
- Сам дивуюсь...

Пейзаж навколо докорінно змінився. Замість мальовничої улоговини поміж двома кам'янистими схилами тепер зяяла вирва. Бомба або ракету не влучила у самий бункер - але, як висловився один великий конструктор:

- А недоліки щодо влучності ми будемо компенсувати калібром!

Скомпенсували.

Бункеру не було.

Якщо хтось всередині і не загинув одразу, то витягти його звідси, розібрати завали жодної можливості не було. Хіба що зверху... могутньою бурильною установкою... місяці за три... як ті рятувальники, що Бодрова шукали... і з таким самим результатом.

Так що сьогодні ввечері ніхто нікому розповідати про ракети не буде. Хоча...

Дізфайндер оглянувся. Неподалік поміж двома каменюками застряг добрячий шматок металу. Білого. Покрученого. Тонкого.

- То що ж воно було? - Металіст теж озирався на всі боки. - Ракета чи бомба? На небі ж - ні смужечки.

На зубах аж рипіло.

- Ракета, - сплюнув Юр. - Щось тактичне. "Точка", або що.

Слина була чорна, як фарба.

- А, - кивнув Металіст. Подумав. Також сплюнув. Також чорним. Додав:

- А я гадав - ними лише по базарах можна стріляти.

- Ну чому ж лише по базарах, - Дізфайндер зробив вигляд, ніби образився. - По будинках ще можна. Хороша ракета, куди скеруєш - туди й попаде.

- А. Ну тобі видніше... ракетник ти наш...

Діалог про базари та будинки мав добре зрозумілий обом підтекст, але для сторонньої людини, мабуть, був би трохи туманним. А вся справа була у тому, що хороший. (у принципі), радянській ще ракеті "Точка" хронічно не щастило зі стартовими командами. Або з мішенями. Це вже від точки зору залежить.

Перший раз вона прославилася у жовтні дев'яносто дев'ятого року, коли влучила у найбільший в Грізному ринок. Армія тоді негайно відгукнулася бадьорою реляцією: а, то бойовики між собою розібратись хотіли, затіяли перестрілку, та й влучили у склад боеприпасів. Самі винні!

Не спрацювало - бо назбирали цілу купу уламків з тої ракети. Відділ пропаганди трохи замислився, й за пару днів видав - ага, то ми зірвали передачу великої партії зброї!

На жаль, нагодився вже відомий на той момент сучий син (теж, ясна річ, журналіст) й надрукував фотографії. Стандартний набір - мертва дитина, покалічена жінка... але без скандалу не обійшлось, й виявилось, що більшість загиблих становили мирні або майже мирні чеченці, що прийшли на ринок за тим, за чим люди завше ходять на ринок - харчів купити.

- Ну ти уяви собі, - обурювався тоді дядько з дивним як для цих місць прізвиськом "Прокурор". - Якщо навіть вони правду кажуть, а не прикривають чийсь зад. Надходить оперативна інформація - тут, на ринку, будуть зброєю штовхати. То що - ракету туди? Чи краще - топтунів та загін "Беркуту"... чи як він тут у них називається... ага, "Восток" ?

- Ну, - проблема мало зачіпала Дізфайндера, й реагував він мляво. - Може, все було ясно й так. Не мали потреба ще й свідків брати.

- Ага, - задоволено кивав Прокурор. - Он у Москві теж на базарах зброєю штовхують. І теж усі знають - хто і кому. Так - слід чекати, що по Горбушці хтось ракетою вмаже?

Прокурор отримав своє, дещо незвичне для середовища, прізвисько за цікаву звичку. Він кожному полоненому, перед тим, як перерізати горло, читав список обвинувачень і вирок. Казав, що це надає йому моральну перевагу.

Ще він був непоганим снайпером, чудово розбирався на мінах й майстрував майже з нічого такі фугаси, що навіть Піт-Сапер заздирив.

Прокурора взяли у полон пораним, але до госпіталю, звісно, не повезли.

Вдруге "Точка" відзначилася, коли вмазала у дев'ятиповерхівку, та не де-небудь - а в Броварах. Цебто у передмісті Києва.

Дізфайндер перебував тоді досить далеко й повної інформації про той випадок так ніколи і не отримав. Судячи з дірки, ракета мала інертну боеголовку, отже використовувалась на якихось навчаннях. А від навчальників, як підказувала йому багаторічна практика, можна було чекати будь-якого сюрпризу.

На особистому бойовому рахунку він мав дві "Точки", знищені просто на стартових позиціях. Одна з тих операцій була незапланована, сталася сама по собі, й вдалась лише дивом, отож Юр волів нею не вихвалитись. Хіба що наснилося якось.

Уві сні все було як насправді - ракета не вибухнула одразу, запустилася, вирвала кріплення й почала стрибати долиною, наче повітряна кулька. Кожен стрибок - по дві сотні метрів.

Але якщо у реальній ситуації Юр спостерігав цю картину здалеку, і навіть сміявся, то уві сні чомусь опинився якраз на правильних напрямі та дистанції.

Прокинувся весь укритий холодним потом та мало з ліжка не впав.

- Юре!

- Га?

- Ти чи заснув, чи що? Питаю - ти ганчірку під двері гаража підсунув?

- Аякже. А що таке?

Ганчірка була підсунута хитро - начебто ніхто нічого й не підкладав, просто, коли зачиняли ворота, зачепили якийсь уривок. Але якби двері відчинилися ще раз - ганчірка б лежала інакше. Або взагалі не лежала.

- Так що? На місці ганчірка, чи ні?

- Дуля нам з тобою, замість ганчірки, - зітхнув Металіст. - І, відповідно, замість УАЗика теж.

Він помовчав й додав:

- І як вони, гади, знайшли? Таке враження, ніби слідкують за кожним нашим кроком.

Він знову зітхнув, витяг з кишені радіостанцію, перемкнув на якийсь інший канал, й тричі поспіль натиснув тангенту.

Гримнуло.

Неголосно - ніби кришку зірвало із банки варення. Або ж ту саму банку гепнули з другого поверху на бетон.

Юр здивовано підняв брови.

- І все?

- Рота відкрий, - порадив йому Металіст замість відповіді.

Дізфайндер послухався, й вчасно, бо гримнуло вдруге.

Гараж наче підстрибнув, а тоді провалився сам у себе - лише курява піднялася до третього поверху.

- От, - задоволено сказав Металіст. - І ніякого тобі толу. Звичайний газовий балон. Перший заряд зриває вентиль. А другий детонує суміш.

Помовчав. Зітхнув. Додав:

- Сподіваюсь, там хоч якась була засідка. А то що ж я, даремно, нашого УАЗика підірвав?

Зітхнув знову, й піднявся на рівні.

- Пішли, - махнув він рукою. - Треба довести до кінця нашу справу. А я якраз знаю, де башта від шістесятдвійки лежить. З димовими гранатометами.

- А якоїсь криївки переночувати ти, часом, не знаєш? - запитав трохи згодом Дізфайндер.

- Ні, - з жалем відповів Металіст. - Доведеться неба. Як бомжі.

Він знову сплюнув. Слина й досі була помітно темна. Але на зубах уже не рипіло.

Місце для ночівлі вибрали непогане, але й не добре - на крихітній галявині поміж кущами. На жаль, вибір був дуже обмежений. В основному - мінами.

- Як в шахті, - незадоволено пробурчав Металіст, вмостившись.

Справді - кущі здіймались навколо стінами, а зверху утворювали майже рівну круглу дірку. Лише з одного боку в дірку зазирали гори - ніби цікавилися: а що там робиться поміж кущами.

На щастя, та верхівка теж була замінована, й російського спостерігача на ній не було - це Металіст точно знав.

- Угу.

Дізфайндер подумав ще, а потім несподівано посміхнувся.

- Ні! Як у київському костьолі.

- Здурів? - байдуже поцікавився Металіст.

- Та подивись же. Ось хори, ось колони, отой вершечок - орган...

- Спокійної ночі! - неввічливо урвав його Металіст.

Юр зітхнув, й здогадався, що товариш просто ніколи у київському костьолі не бував. Зітхнув ще раз, та спробував і собі заснути.

Вдалося.

Але серед ночі знявся вітер, й стало справді як у костьолі з хорошим органом, але невдахою-виконавцем - все реве та свистить, а слухачі між собою шепочуться.

Шепотілося листя. Один, мабуть особливо нахабний листочок зірвався з гілки, й боляче ляснув Дізфайндера якраз по щці.

Ніхто не підкрадався й не віддавав пошепки ніяких наказів. Ніхто не клацав запобіжником й не заганяв набій у патронник.

Глюки!

Ближче до ранку Юр прокинувся ще раз.

Вітер притяг із собою хмари, й на тлі вже світлого неба вони здавалися армією у наступі - достоту, як оті атаки з радянських воєнних фільмів. Приблизно кожна четверта хмара була схожа на танк.

Дізфайндер хотів сплюнути, але вчасно згадав, що лежить обличчям угору, передумав, та знову заснув.

Полковник Острожний спав міцно, й встав рівно о "п'ять півсотні". Саме так - бо замість слова п'ятдесят в армії та військово-повітряних силах казали півсотні. Фраза "Борт півсотні-перший, злет дозволяю", новачків трохи смішила, але недовго. Поки самим не доводилось вимовити щось на зразок:

- П'ятдесят п'ятий, у п'ятниця о п'ять п'ятдесят у командира *п'янка*...

Спав й замполіт. Бо спати хотілося. Снилася йому дама з військової прокуратури. Уві сні вона була ще більш палкою, досвідченою та ненаситною. Якби він був старшим лейтенантом, то це було би доречно, але майор це майор. Сили не ті.

Еротичний сон перетворювався на кошмар, але оскільки на кону стояла честь навіть не батальйону, а цілого полку, то майору приверзлося, ніби повернулися старі добрі часи й партія вимагає від нього виконання поставленого завдання:

- Перш за все ви, товариш майор - комуніст!

Й кулемет заговорив знов.

Спав і Сергій Анікеєвич. Ввечері він знов "трохи випив" й довелося приставити до нього бійця, щоб той слідкував, аби поважна людина спала на правому боці. Аби не сталося нещасного випадку. Аби не захлинулась людина на чорт-зна-якій відстані від найближчої річки. Чорт-зна-чим.

Вартовий чесно виконував свою працю півночі, потім не витримав й теж задрімав.

У знищеному вибухом бункері теж спали. Вціліли Рустам та ще один дядько. Обоє привалило ноги, й вони не могли навіть дістатися до своїх автоматів. Дядькові пощастило більше, й після двогодинної праці йому вдалося витягти з-під придавленої кінцівки ножа. Його самогубство лишило Рустамові більше повітря й дало можливість дожити до ранку, й поступово він перестав бачити різницю між сном та маренням. Годині о шостій він таки видихав увесь кисень, ще з півгодини хрипів, й лише потім втратив свідомість.

Приблизно за дві тисячі кілометрів, у великому місті, за стінами старої фортеці спав чоловік, який заварив всю цю кашу. Йому нічого не снилося.

Ще трохи західніше сопів у ліжку замдекана, який випер з філологічного факультету занадто самовпевненого студента. Студент був талановитий, але ледачий, і раз-по-раз плутав літери "і" та "о" у словах на кшталт "голівка" та "трішечки".

Зовсім небагато північніше похропував головний конструктор великого авіазаводу. Кілька років тому підприємство переживало не найкращі часи, але все-таки працювати на ньому все ще вважалось престижним, а інженерів та керівників частенько запрошували на всякі урочисті заходи та дипломні комісії. І конструктор був сильно здивований, навіть ображений, коли, запропонувавши начебто розумному студенту підійти до нього з приводу роботи, почув:

- Ні, пробачте. Кому зараз ті ваші ракети потрібні.

Конструктор образився.

Ще на десять тисяч кілометрів західніше сонце все ще висіло над океаном, й чхати воно хотіло на образи, інженерів, студентів, замдеканів; на танки, ракети, гелікоптери й взагалі на всі війни, що велись, ведуться й взагалі будуть колись вестись.

- "Пурга", - авторитетно видав Острожний.

- Що - пурга?

- "Пургу" вони, кажу, розсіяли. Бач, які перешкоди?

Зображення на екрані було незвично розпливчастим та нерізким. Як наче монітор заляпали тою самою гидотою, що й триплекси вісімдесятки у той нещасливий день.

У гидоти, до речі, знайшлося румуно-молдавське коріння й зразки триплексів Анікеєвич старанно пакував довго й старанно, аби потім кудись відправити.

- У них ще багато чого цікавого, - зронив він, коли полковник матірно згадав колишніх союзників. - У них є фігня, яку на шляху машини підірвеш - й будь-яка машина з ДВЗ стане. Хоч з дизелем, хоч з бензиновим. Й при цьому - ні смаку, ні запаху.

Острожний гмукнув. Після Т-80 до двигунів внутрішнього згоряння він ставився трохи зверхньо - ну що з них візьмеш, з поршнів, клапанів та колінвалів? А турбіну, спробуй-но, зупини!

Руки конструктора, однак, працювали самі по собі, а язик - сам по собі, й натицяти полковника носом вдалося заіграшки.

Виявилось, що й тут все почалося з німців.

Першим зразком стала така собі ручна граната Motorstopmittel. Тобто - моторозупиняльник, якщо буквально. Граната розпорошувала тонкий абразивний пил, який після підриву всмоктувався в двигун й виводив з ладу поршневу групу. Швидко виявилось, що крізь повітряні фільтри порошок не проходить. Наступний варіант гранати заливали спеціальною речовиною, яка опісля підриву утворювала велику кількість летючих пластівців. Спрацювало! Але лише для невеликих машин, з маленькими фільтрами.

Останнім варіантом наповнювача став озон. Потрапивши в камеру згоряння, він повинен був зменшити октанове число палива, тим самим радикально зменшивши його запальність. При випробуваннях двигуни кашляли, чхали, але глохнути не хотіли.

В результаті десь у сорок третьому році проект Motorstopmittel-Handgranate було прикрито.

Але з того часу пройшло багато років, й зараз таким чином вдавалося зупиняти навіть турбіну. А що вже заляпати оглядові прилади - то взагалі легко.

- ... хоча тут вони "Пургу" розпорошили, це точно. Десь, гади, "Хмару" відламали. Димовий гранатомет з башти. Може, навіть з когось із наших. Й шмаляють.

- Та й хрін з ними, - знизав плечима конструктор. - Тобі що від того - гірше?

- Ясний пень, - гмукнув комполку. - Це ж якщо наш радар крізь "Пургу" бачить, значить, і ворожий теж. А нам-то розповідали!..

- А, ти про це! - Анікеєвич посміхнувся. - Та не турбуйся. Не побачить. Ми ж не крізь аерозоль дивимся, а звер...

Він затнувся, а полковник здивовано підняв брови.

- Це ж як?

Розробник мовчав, як кіт у коморі.

- Чуєш, Анікеєвичу. Раз уже ти "а" сказав - то колись до кінця.

- Ну що з тобою робити, - Сергій Анікеєвич демонстративно зітхнув. - Розумієш, Івановичу... коротше кажучи, одночасно з виїздом нашої коробочки на позицію. З містечка наших хоробрих вертольотників стартує БПЛА. Безпілотний літальний апарат. У вигляді невеличкого такого вертольотику.

- Очманіти! - полковник присвиснув й почухав потилицю. Робити це у шоломофоні було досить незручно, але новий пластиковий "горщик" він чомусь не визнавав. Біс його зна, чому. Звик - і все. Можливо, тому що точно такий шолом не врятував попереднього командира машини, й понад краєм триплексу досі помітні були темні бризки. А чим його витерти? Й взагалі, хіба *таке* витреш?!

А можливо, тому що шолом був дуже схожий на американську модель.

- Неспортивно трохи, га?- він бовкнув це напівжартома, маючи на увазі не шолом, звісно, а безпілотник, але Анікеєвич сприйняв це несподівано близько до серця:

- А американці он взагалі в ракету-мішень радіомаяка запхали. Й успішно знищили ціль. Протиракетна оборона, називається. Це спортивно? А французи, коли "Леклерка" показують, то всю електроніку вимикають. Бо шина даних одна, й він або їде, або воює. Одне з двох. Може це спортивно? А німці на "Лео-два"...

- Та ладно, ладно...

Все-таки на диво хороша штука - цифровий зв'язок! Ані рипу, ані хрипу й навіть інтонації непогано передає.

- Мене інше тривожить, - сказав полковник задумливо. - Звідкіля вони, гади, знають, що ми їх бачимо?

- Вони нас бачать, - впевнено сказав Металіст. - Бачать, гади, як бацилу під мікроскопом! Але як? "Пурга" ж навколо, не хрін собачий!

- Біс його відає, - знизав плечима Дізфайндер. - Але раз така фігня - то може ну їх?

- Га ? - Металіст поглянув на товариша підозріло. - У тебе що, професійної гордості взагалі нема?

- Нема, - кивнув Юр. Потім подумав й додав:

- Хоча на діловій репутації це, звісно, може й позначитись.

- Отож.

Обидва замовкли.

Танк зупинився на відстані з півкілометра, розвернувся, підставив послідовно борти та корму. Прапорець на антені при цьому вельми нахабно розхитувався.

- Еч яке! - аж сплюнув Металіст. - Дразниться. Провокує!

Танк рушив вперед.

- Слухай! - Металіст раптом наважився. - Бачать, не бачать... а я, мабуть, спробую! Розгортай!

Розгорнути "Малютку" було неважко - сам ПТУРС кинув тут, блок управління потяг за собою, кинув, впав поруч. Наводити ж було на порядок складніше, ніж сучасніші залізяки. Доведеться спочатку "піймати" в приціл саму ракету, а вже потім - обережно підвести її до мішені. За рахунок першої операції утворювалась чималенька, метрів у двісті, мертва зона.

Натомість якщо загадкова байда на башті й вріже по позиції, звідки стартувала ракета, то розіб'є лише станок.

Ну й біс з ним! "Малюток" все більше нема.

Сам Металіст вирішив ризикнути "Хеллфайром" - також останнім.

- Спробую все-таки отой фокус, - сказав він, нервово поглажуючи залізяку. - З наведенням поруч й переносом променя в останній момент на ціль. Може, не встигне. Та й взагалі, не діло це - таку штуку з кілометра пускати. А що зробиш, що зробиш...

На "Малютку" сподіватись було не варто. Навіть якщо Юр примудрився б її довести, навіть якщо її не помітить або не встигне знешкодити "Арена" - то й що? Любові деталі - хоч верхню, хоч нижню, оту саму НЛД, якою Металіст лякав аборигенів - "Малютка" не візьме. Борт - навряд чи. Екрани, блоки динамічного захисту... У корму - так, може зробити маленький отвір - то й що? Спрацює вогнегасник, й максимум, що буде - з'явиться на бронетанковому форумі фотографія.

"Танку ПТУРСи не страшні!"

Й кого хвилюватиме, що ПТУРС першого покоління, а танк - четвертого?

- Приготувались! - хрипнуло у лівому вусі.

- Івановичу, вони приготувалися. Позаду зліва - один. Без байди. Дистанція - шістьсот. Позаду - байда. Дистанція - сімсот. Схоже на "Малютку". Позаду праворуч - один. Дистанція - тисяча. З байдою. Нахилив... Направляє!

Було страшно. Страшно відчувати себе мішенню, знати, що ось-ось якась сволота спіймає тебе в приціл, і...

- Є! Івановичу, тримайся!

Башта ворухнулась одночасно з криком в навушниках. Смикнулась. У один бік. У інший. Завмерла.

Бах! Бах!

Чомусь спрацювало одразу дві мортирки - майже одночасно. Самого ПТУРСу полковник не бачив - але блиснуло поруч.

- Є, Івановичу! А...

Раптом запищав, заголосив індикатор лазерного випромінювання. Знову смикнулась башта.

- Бах!

І все здригнулось!

Як наче кувалдою по голові вдарили!

Одночасно заверещали кілька датчиків. Спрацював вогнегасник. Потемніло в очах... чи то просто башту затягло димом?

- Івановичу! Івановичу, влучання! Ти як?

На диво, зв'язок не урвався.

- Івановичу, відповідай!

Полковник гадав, що конструктор просить відповісти, чи все гаразд, але виявилось що ні.

- Івановичу, відповідай поганцям, відходять! Вони ж, гади, тобі в башту поклали! Напевне "Арену" знесли й мій комплекс, гади, пошкодили! Ти ж беззахисний зараз, Івановичу, вломи їм, поки вони тобі не додали!

- Володю, - трохи прочумавшись, видувив з себе Острожний. - Вліво сто десять, ОФом... три штуки біглим...

- Ціль бачу!

- Вогонь!

Гримнуло гарно. Добряче так гримнуло. Але дивним було інше - танк не став розвертатися й добивати, а раптом надав швидкості - й утік. Ганебно втік. Від двох обеззброєних піхотинців.

А може навіть і від одного. Бо щось другий ніяких ознак життя не подає...

З такою похмурою думкою Юр прискочив до місця вибуху.

Похмурою - бо головною ознакою життя він завжди вважав одне й теж. Вогонь! Вогонь у відповідь; вогонь першим; вогонь фланговий, з тилу, з засідки; прямою наводкою та з замаскованої позиції; в груди та в спину... хоча, звісно, можна пересидіти небезпеку й шмальнути трохи згодом, коли ворог переконається, що небезпека минула.

Нема вогню - нема й життя.

Знайти товариша виявилось непросто. Понівечені стіни розсипалися купою безформних уламків, осипом цегли, а в повітрі висіла ціла хмари пилуки. Дихалось важко. Юра натягнув комір на рота, як респіратор - і тканина на мить взялася шаром шпукатурки. На зубах теж хрустіло.

Металіста притисло уламком бетону - якраз по грудях. І судячи по кривавій піні на губах, притисло неслабо.

- Привіт, - незважаючи на те, прохрипів він. - Бачив, як я його?.. Просто у башту! У краєчок, щоправда, але все одно. Посікло, мабуть, все зовнішнє обладнання, а може навіть "Арену" знесло. Був би "Абрик" - горів би зараз, як...

Він закашлявся.

- Значить так, Юре... - Металіст говорив дуже швидко та поспіхом, навіть склади ковтав. - Ти повинен його прибити. Повинен. Вони щось випробовують. Щось протипіхотне. Протипартизанське. Хороше. Те, що я їх підбив - це тому, що мені пощастило. Це тому, що я розумний. Але таких мало.

Він знову закашлявся. Максимум, чим міг допомогти йому Дізфайндер - це витерти піну з губ.

- Якщо вони приймуть цю байду на озброєння... Будуть жертви. Дуже багато. І взагалі. Вони знахабніють. Сьогодні поб'ють усіх тут. А завтра, сволота така, полізуть до нас. І навіть якщо ми їм наваляємо... То не без втрат. Великих. Ти зрозумів? Сьогодні - тут. Завтра - в нас.

Юр кивав. Металіст перебільшував, але по суті мав рацію.

- Юре! Я зрозумів. Вони нас зверху бачать, чуєш? Зверху!

Він раптом смикнувся, й втупився очима у Дізфайндера, наче прохромити його поглядом захотів.

- Юрчику! Я тебе дуже прошу! Убий його.

Металіст востаннє схрипнув. І вмер.

- Кілька пакетів "Контакту" - раз. "Арена" - два. Вогнегасник - три. Просто пощастило - чотири. Тобі мало? Ти вже чотири рази мертвий, розумієш?

Анікеєвич говорив експресивно, й ковтав закінчення.

- Моя справа, - буркнув у відповідь полковник.

- Е ні, дорогий мій! Не твоя! - аж вереснув у відповідь конструктор. - І навіть не моя! У мене там...

Він махнув правицею кудись невиразно за спину.

- ...ціле КБ! І це його справа, зрозумів? Якщо вони переможуть - комплексу не буде! А так - все, комплекс випробувано, знищено два десятки бойовиків. Можна приймати на озброєння.

- А у мене там...

Полковник теж махнув, але не просто рукою, а кулаком, та ще й з відстовбурченим великим пальцем. Виходило десь позаду й вниз.

- ...професійний протитанкіст!. І до того ж - шпигун, зрозумів? Й він крутився поблизу, коли працювала "Арена"! І якщо він не дурень, а він не дурень! То має вже записану електромагнітну сигнатуру з неї! Ти уявляєш, що це означає? Якщо ми гада прогавимо - то весь ваш комплекс можна буде у брукхт здавати! Разом з нашими танками! Тому що він - спец. Він на нас методику відпрацював, й продасть американцям.

- Ага, - розробник кивнув. - Ти ще скажи - німцям.

- І німцям теж! Це він, я вже точно знаю. І це вже справа не якогось занюханого КБ, а цілої держави!

- Він - це хто? - Анікеєвич навіть не образився на "занюхане КБ".

- Він - це він, - полковник спохмурнів, трохи помовчав, й лише по тривалій паузі уточнив - але якось ухильно:

- Ходять у нас чутки... про одного великого спеціаліста...

Дізфайндер сидів у засідці.

Ніколи й нікому, навіть самому собі він не признався би, але факт залишався фактом: засідка була його улюбленою тактикою. Колись він був близько знайомий з жінкою-психоаналітиком й одного разу навіть вагався: а чи не признатися? Й не спитати, що воно означає?

Не признався.

Біс його зна, чому. Небезпеки з боку тієї дівчини точно ніякої не намічалось. Але все одно - не признався. На біса? Працює - й нехай.

Було нудно.

У засідках часто бувало нудно. Рідко-рідко вдавалося підібрати мету та позицію так, щоб чекати було цікаво. Кілька разів Юрові доводилось спостерігати за метушню побіля аеродромів; двічі - поблизу блок-постів, а одного разу він нахабно засів у підвалі будинку офіцерського складу - просто у гарнізоні. Перші чотири години спостерігати за чобітьми, що тупотіли за метр від прицілу, було цікаво. Потім процокала підборчиками чиясь молоденька дружина, а потім довго-предовго знову ходили чоботи, чоботи, чоботи - і Юр їх зненавидів.

Й, до речі, нічого цікавого та корисного він того разу не висидів.

Особливо нудними були засідки на дорогах. Інформатори спрацьовували через раз, й про вихід колони повідомляли теж через раз - а що вдієш? Отже, доводилось сидіти й нудитись, й тупо вдивлялись у кожну машину: чи це вже колона? чи ні? Чи просто поодинокий патруль? а чи бойова охорона, і за самотнім УАЗиком раптом вихопиться з-за повороту бронетранспортер, й страшенно цікаво, в який же бік буде повернуто кулемет у нього на башті? Бо все-таки чотирнадцять з половиною міліметрів, як вріже!..

Крім того, фугаси спрацьовували теж через раз, й було дуже образливо спостерігати, як беззахисні вантажівки одна за одною котяться через те місце, де саме на них чекали кілька покладених один на оден снарядів.

А що поробиш?

Юр сплюнув. Цього разу чекати було ще незатишніше, бо доводилось лежати догори пузом, а щоб оглянутись - незручно задирати голову. Хто б бачив - сміявся би.

Але бачити було нікому, й сміятися, відповідно - теж.

Була також невелика ймовірність, що той безпілотник, який примарився Металістові наостанок, мав на борту радар. Сантиметрового, або навіть міліметрового діапазону. У такий прогрес російських озброєнь Дізфайндер не вірив, але, але, але... Один могла якось й склепати. Крім усього іншого, Металіст справді розбирався в питанні.

А от якби навпаки... Якби радар був у нього, тут, унизу, а безпілотник мав повністю металевий корпус довжиною так... метрів тринадцять. Та крила... розмахом метри чотири... Та двигун реактивний, щоб слід в небі хоч якийсь залишався... або можна було "Стрілою" прицілитись, або "Стінгером", або хоча якимось чортом, а не з цієї трішчалки!..

Юр раптом зрозумів, що він описує Ту-141, й посміхнувся. Такого екзотичного птаха він іще не збивав. Дуже вже рідкісний звір, хоч у червону книгу занось.

Трішчалкою він обізвав РПК. Навіть й таку залізяку роздобути виявилось досить важко. Пощастило - інакше не скажеш. Який же дурень в патруль з кулеметом ходить?

Більше не ходить.

Сонце піднялось вище, танка на вулиці не було, і небі нічого не ворушилося.

Натомість ворушилося в голові. Думки були в основному похмурі - про загиблого товариша, про окреслені ним перспективи, про небезпеку... бо якщо вже чортова техніка примудрилася такого спеца, як Металіст, завалити - то що піде далі? Яка людина була, який професіонал! Й водночас любитель поезії...

Чомусь сплила в пам'яті розмова про поетів, про Вагіда, про йому ж пам'ятник. Про Баку.

Взагалі-то Юрові місто подобалося - але дуже вже різкий був контраст між брудним, смердючим бункером та, наприклад, готелем "Хайят" з його кришталево чистим басейном. Або між ревом російських гелікоптерів над головою й тихою класичною музикою, що її грала на лірі жінка у холі того ж "Хайяту". Або умиванням з холодного й крихітного струмку й розкішною ванною кімнатою, куди навіть динамік від телевізора було виведено.

Дізфайндер зітхнув. Так, ванна б зараз йому не завадила.

Якщо раптом довгий час не траплялось контракту, Юр зупинявся у значно дешевшому "Апшероні". Крім ціни, ця мехманхана¹ мала й інші переваги. Розташування, наприклад. Непоганий огляд на майдан, де вже склались свої революційні традиції. Десять хвилин ходу до Ічері Шегер (цебто, старого міста), й знеславленої Олександром Дюма Гиз Галаси - тобто, Дівочою вежі. Це ж треба було вигадати - будувати вежу, щоб домогтися власної дочки! Фрейда на нього нема... тобто, не було ще тоді, а вся справа виключно у перекладі. Не Дівоча вежа, а Незаймана, цебто жодного разу штурмом не взята.

¹ Готель

Переваги "Апшерону" відзначили й інші люди, й колись Дізфайндер довго посміхався, зіткнувшись у барі з дядьком, з яким колись працював над невдалою посадкою Мі-26. Дядько зробив вигляд, ніби вони незнайомі, Дізфайндер йому підіграв - хіба шкода?

Потім виявилось, що бар на шістнадцятому поверсі має чудовий вигляд на море й репутацію взагалі непоганого місця для підписання різноманітних контрактів.

В барі нижньому, в холі, підписували контракти іншого роду, в основному на одну ніч. Але дівчата були вельми виховані, ніколи своїх послуг силоміць не нав'язували, й відпрацьовували своє дуже старанно та пунктуально. Сказано - дві години, значить дві години, не менше

Але й не більше.

- Ми випили шампанського, поговорили, а потім вона каже - ну я пішла... а я їй - так я ж тобі заплатив! А вона - так уже ж дві години пройшло! - сміявся ввечері генерал Йонес.

Незважаючи на високі чини, Йонес був компанійським дядьком, не цурався чарки та дівки, але й роботу знав. Від деяких його операцій Дізфайндер був у тихому захваті, але самому брати в них участь чомусь не хотілося.

Особливо Юрові сподобалося, як Йонес за півгодини, не знаючи російською ані слова, зняв якусь дівку з поволзьким акцентом, і якби не дурна коридорна, що почала вимагати з неї паспорт, зтягнув би до ліжка.

Професіонал! Кажуть, він ще й парашутом колись стрибав, але не признався, навіть набравшись пива, як бджола меду.

Бджола? Які, в чорта, бджоли? Звідки тут взятися бджолам?

Гудіння чулося й не розбереш звідки - чи то з-під самого вуха и тихеньке, чи то навпаки – чорт зна звідки, й досить гучне.

Але в небі все так само нікогісінько не було.

Юр прислухався, а звук тим часом змінився. На гудіння наклався тихий, але пронизливий посвист. Наче вітер, що трапив у пастку, й свистів, свистів, свистів, вимагаючи негайно випустити його на волю.

Свистів все дужче і дужче. Машинально Дізфайндер обвів поглядом небо - нічого... і раптом мало не ляснув себе по голові.

Танк! Цей танк має газотурбінний двигун!

До свисту додалися гуркіт гусениць по асфальту, хруст бетону під сталевими траками й інші характерні танкові звуки.

Юр висунувся.

Ледь-ледь, обережно, щоб не помітили навіть десантники на броні... якщо такі, звісно були. Але ні.

Той самий танк з новим, все ще дивним на перший погляд силуетом, з башточкою "Арени" згори, з великим кулеметом на окремій турелі... й скоріш за все, з тим самим танковим асом всередині. Тим самим, що завалив Металіста.

Проти одного солдата. Проти нього. Озброєного лише пукавкою-РПК.

Кажуть, у людей є дві реакції страху, й походять вони від наших далеких родичів, що стрибали деревами й злазили з них лише час від часу. Тих, що злазили частіше, лякали в основному, хижаки - й реакція мала бути - "тікати!"

Ті, що висіли на деревах, лякалися тріску гілляки, й реакція тут повинна була спостерігатися геть протилежна - завмерти... залякнути... вчепитися в гілку так, щоб не відірвали й силоміць, і щоб гілку зайвий раз не гойднути.

Досі Юр вважав, що належить до першої групи. У всякому разі, досі майже всі, хто мав необережність його несподівано налякати, ловили кулю. А ті, хто з якихось причин не зловили, теж більше не лякали.

Виявилось, що він помилявся.

Страх був незвичним. Це не було навіть страхом, це була якась дика, незнайома, геть застаріла й ніколи не відчувана ним емоція. Як у мавпи перед удавом. Або як у миші - перед вужем. Або...

Ні!

Скоріш за все - як у динозавра перед невеличкою й нікчемною на перший погляд волохатою істотою, що живить свою малечу виділеннями з свого ж таки тіла.

Як перед тим, хто врешті решт тебе знищить й прийде на твоє місце.

Якщо, звісно, ти не з'їси або не розчавиш першого представника нової раси.

Шанс є. Поки що шанс є.

Треба лише подолати заляклість й прицілитись.

У динозаврів мозок було винесено у зад - непогано прикритий хребтом та масивними тазовими кістками. Цей шлях виявився тупиком. Хай який би потужний панцир не захищав уразливе місце - Hellfire його проламає.

Ці вороги обрали іншу тактику. У цього ворога мозок ховався у небі. Крихітний, непомітний, але від того не менш, а може навіть і більш небезпечний.

Треба лише його виявити. А потім - подолати заляклість й прицілитись.

Танк постояв, посвистів й посунувся на півсотні метрів ближче.

Земля тремтіла, коли машина пересувалась.

Дізфайндер завмер нерухомо, як миша за віником. "Цікаво", - промайнула недоречна думка. - "Чи в миші теж так калатає серце?"

Можливо. Треба буде перевірити за нагоди.

Він чудово розумів, що скоріш за все, нагоди не буде.

- Нікого не бачу, - розчаровано сказав Острожний. - Анікогісінько.

- І це дуже добре, - сухо відповів Сергій Анікеєвич. - Значить, ти обох тоді підстрелив, й совість твоя чиста, як самогонка.

- Та йди ти... з своєю самогонкою!..

Цифрова рація чудово передавала емоції й інтонації. На Р-161 полковник би так жартувати не став.

- Та піду, піду... - підхопив тему конструктор. - Як тільки ти повернешся й підпишеш усе, що треба.

Тут вже настала черга посміхатись полковнику. Все-таки він знайшов останній аргумент у їхній дискусії. Перспективи комплексу, доля КБ, інтереси країни - все це, звичайно, добре. Але закарлючка на акті випробувань виявилась значно важливішою.

- Нема?

- Та нема, нема... Й не буде.

- А що є?

- Нічого нема. Два будинки ліворуч. Цілі, але пусті. Один трохи битий - праворуч десять. Ще один - геть зруйнований, прямо по курсі. Арматури купа, й ще якийсь там металобрухт - але ніщо не ворухиться. Нема!

- Ну й слава богу.

Полковник зітхнув. Мабуть, і справді Анікеєвич має рацію. Мабуть, ОФом завалило обох, просто одного пошматувало осколками, а другого - або розірвало на клоччя, або завалило. Он скільки було уламків на тому місці, не розгresti. Цебто можна, звичайно... але на біса? І так все ясно.

- Ну гараз. Готуй свого папірця. Повертаюсь.

Танк знову ожив, засвистів голосніше, крутнувся на місці - крихти бетону з-під гусениць так і бризнули. Покрутив баштою. Коли гармата знову подивилась Дізфайндерові в обличчя, він аж дихати перестав. Але ні. Минулося. Скоріш за все, командир просто озирався навколо.

Свист знову почав різати вуха, башта розвернулася прямо й танк різко, як мотоцикл, рушив назад.

Лише тепер Дізфайндер перевів подих. Серце все ще калатало, а з лоба котився й заливав очі їдучий холодний піт. Страшенно затекла шия, а ліва нога аж судомою взялася від незручної пози.

Свистіння стихло, але дзижчання посилюлось.

Щось ворухнулося в небі. Щось крихтіне, непомітне, рухами схоже більш на комаху - чи то жука, чи то комара. Летить - зависло - гойднулося вбік - потім в інший - знов полетіло.

Й полетіло не куди-небудь, а в бік аеродрому. Чи то оператор знахабнів остаточно, чи то за пульт посадили якогось стажера, і той не знає, що не можна! не можна! не можна! У жодному разі не можна показувати можливому ворогу правильний шлях додому. Хоч якийсь примітивний зигзаг треба зробити, або що. Й маневрувати треба, маневрувати, якомога частіше, а в ідеалі - зовсім забути про прямі лінії. Хай, якщо хтось і цілиться, спробує вгадати куди й наскільки зараз зміниться курс.

Ні, таки знахабніли хлопці... Треба вчити... Ось просто зараз й почнемо...

Юр плавним рухом підняв РПК і впер його у плече.

Картинка на моніторі раптом змінилася, крутонулась, перекинулась догори ногами - наче й радар, й телекамера з глузду з'їхали... Й зникла.

- Гей, Анікеєвичу, - незадоволені гукнув у ларингофони полковник. - Радар поверни! Мені б ще додому доїхати.

Рація мовчала.

- Гей, Сергій Анікеєвич! - Острожний стривожився. - Що у тебе?

- Біс його зна, - почулось по деякій паузі. - А у тебе?

- Радар вимкнувся!

- Тільки радар, чи й камера теж?

Комполку набрав у легені повітря, але розробник вже виправився:

- Ну, екран геть сірий, чи хоч щось видно?

- Сірий.

Запала тиша.

- Мехвод, оператор! - Острожний вже зрозумів, що справа серйозна. - Всім увага! Спостерігати!

- Єсть... єсть... - двічі хрипнуло у навушниках - наче не двоє людей говорили, а просто луна пішла. Наче екіпаж перетворився у єдину, лише багатоголову істоту, й діяв тепер як єдина істота, й вразливий був теж, як єдина, хай навіть й могутня тварина.

І холодок, що пробіг по спині комполку, мабуть, теж відчувся всіма одночасно. Враховуючи й конструктора.

- Збільшити швидкість!

Танк кинуло вперед, як жигуль на дорозі.

Марат, очевидно, і справді був неабияким майстром своєї справи. Машина рухалася швидко - й водночас плавно, різко не гальмувала, не кидалась в різні боки, хоча на дорозі раз-по-раз траплялися купи всякого мотлоху, й татарин примудрявся майже усі об'їжджати. Бо хтозна, що там живе, під цим мотлохом. Добре, якщо пацюк, а якщо ТМ-72, або що? Торохне - й дірка у корпусі. І у сидниці теж. Точніше - від сидниці до маківки. Або навпаки - корпус цілий, й сидниці зовні нібито ціла, а всередині все перемішане...

- Анікеєвичу!

- Га?

Острожний і сам не знав, на біса йому зараз отак раптово знадобився конструктор. Можливо... та ні. Мабуть, він просто вже звик, що десь неподалік, сидить всевидюще око й розумний порадник, і його будь-якого моменту можна спитати. Про що?

Та про що завгодно!

- Анікеєвичу! Що з безпілотником?

У навушниках лише зітхнуло.

- Завалили?

- Ну чому ж так одразу, - зітхнуло знову. - В принципі, міг і сам впасти.

Певності в голосі, ясна річ, не було.

- Ага...

Років двадцять тому Острожний, мабуть, не лише "агакнув" би, але й іронічно кивнув. Та перископ біля лоба швидко вчить не кивати. І взагалі менше головою крутити. Усією баштою якось зручніше.

- То що?

- Біс його зна. Сигнал зник. Аварійного не було. Маяку не було. Й нема.

- Значить - завалили?

- Значить, завалили.

Знову в ефірі запала пауза. Марат, мабуть, також трохи піддавшись загальному настрою, втратив пильність, наскочив на уламок бетонного стовпа, й танк підкинуло.

Це ж треба! Колись тут навіть стовпи стояли, а на них не інакше як спалахували ввечері ліхтарі. Й люди, мабуть, товклися на тротуарах. Парочки. Хлопці з дівчатами. Матусі з колясками.

Полковник обвів поглядом похмурі сірі руїни. За однієї з брил, щось ворухнулось. КАЗ мовчав - але про всяк випадок Острожний розвернув у той бік кулемет й промів підозріле місце довгою, патронів на десять, чергою.

- Анікеєвичу!

- Га?

- Мабуть, ми трохи зачекаємо... з тим актом випробувань?

Навушники знову, вже вкотре, зітхнули.

- Я тут нічим не допоможу.

Майор був невисокий, худорлявий, ще й трохи горбився. Не майор, а майорчик. От лише говорив він уривчасто, й після кожної фрази наче голосом крапку ставив. Не допоможу - і все.

Крім голосу, майор мав винятковий нюх на засідки, до того ж, як він сам говорив - у активному та пасивному режимах. Але якщо про активний режим він розповідав багато й охоче, навіть схеми малював - отут засіли вони, тут рухаємося ми, а краще б нам обійти засідку з цього боку, й вдарити з флангу; то про пасивний режим казав коротко:

- Ну сидимо. Слухаємо. Як чуємо, що ідуть - спочатку мінами, а потім добити.

Чутка ходила, що це від того, що колись "ішли" також наші, а засідників не попередили.

Добре, хоч добити потім не встигли. Розібралися - бо обстріляні та поранені матюкались російською.

А може, від того, що майор обирав місця для засідок такі самі, як терористи. Й міні любив. Особливо піхотні, осколочні. Й мізинця йому відірвало якраз осколком.

- Що я - усім містом за ним бігати буду? Так він заляже де-небудь у погребі, тиждень вичекає, й почне спочатку. Є у вас тиждень?

- Нема, - похитав головою конструктор. - І навіть двох днів нема. Вже цікавляться...

Він тицьнув пальцем кудись угору, а майор лише плечима знизав:

- Ну то що я зроблю? Стукачів у тій банді вже нема... спасибі, нашим ракетникам...

Майор виразно глянув Острожному в вічі, той зробив вигляд такий невинний, що навіть конструктор засумнівався.

- Якби навпаки... якби того дядька заманити у пастку... Але це треба, щоб у вас було чим товариша зацікавити. Є щось таке?

Цього разу невинні очі зробив Сергій Анікеєвич.

- А, секретність... - махнув рукою майор. - Ну-ну. Розважайтесь. А мені вже в господарство пора, до побачення.

І вже виходячи - кинув:

- Не своїм ділом займаєтесь... бронелоби!

Ще й хряпнув дверима.

- А може й справді, - зробив другий захід конструктор. - Таки ж не своїм? Правду майор сказав.

Острожний глипнув на нього, наче на ворога. Помовчав. Й оголосив:

- Правду.

Помовчав ще, й по довгій-предовгій паузі уточнив:

- З приводу зацікавити того дядька.

Сергій Анікеєвич зітхнув й лише розвів руками:

- Ну добре... значить, будемо зацікавлювати.

Танки перли нахабно - колоною. "Панцерозавр" на чолі, за ним - бронетранспортер з автоматами на всі боки, за ним - два Т-62, і ще одна вісімдесятка - в хвості. У головної машини, звісно, на башті стирчала "Арена". Перевірити чи працює вона, ясна річ, було нічим. Може й встигли її полагодити, а може й ні.

Весь минулий вечір Юр провів в інтернеті, прогулявся по всім танковим форумам та ресурсам, питав та рився в архівах. В одному місці його обізвали шпигуном; в іншому - особістом; підозрілу цікавість проявила ігіна й дивно, що не відгукнулись корифеї із "бронесайту".

А хто така Ірина? - запитав якийсь новачок, і йому тут же відповів такий собі ЦЦ, що насправді то взагалі І.Р.И.Н.А., й під таким ніком Моссад пургу разсилає про те, що Меркаву нібито робили у Новій Зеландії.

За іншим обставин Дізфайндер би над цим посміявся.

Однак дещо цікаве все-таки вдалось розкопати. Якраз про Ізраїль. Точніше, про одну операцію проти Іраку. Достеменно невідомо чию - але всі чомусь шили її Ізраїлю.

Танки перли нахабно - колоною.

Від колони настільки відгонило пасткою та приманкою, що хоч ніс затуляй. А якщо з мишоловки смердить, то розумна миша ніколи туди полізе.

Бо смердить, скоріш за все - її попередниця.

Краще вже пересидіти небезпеку в норі.

Нора була непоганою. Чи то снаряд, чи ракета розчахнули будинок навпіл, бетонні перекриття склалися "книжкою" й отворили щось на зразок намету. Зверху не видно. Й збоку не видно. Позаду - непогана стежка для відступу. А брила попереду - готова підставка для снайперки.

Юр провів очима гримотливий ланцюг машин, зітхнув й знову перевів погляд на КПП.

Страшна штука - інтернет!

Кажуть, коли амери бомбили югів, то деякі доброзичливці з Англії повідомляли через email - "у нас тільки-но В-52 злетів! Зустрічайте!".

Кажуть, про збитий "Стелтс" теж задалегідь повідомили - тим же способом.

І завдяки тому ж інетові можна не ловити інженерів секретних заводів у всяких пивницях, як те Суворов описував, а просто набрати на google правильний запит.

Видасть усе! Хоч фотокартку, якщо це потрібно.

Інженер з ініціалами С.А. був старим й уже цим сильно вирізнявся би з натовпу. Крім того, було в наявності й фото. З картки сумно дивився нічим не примітний сивий дядько. Типовий радянський пенсіонер. Мабуть, з дітьми, онуками, дачкою за півсотні кілометрів від міста й рибалкою на вихідних.

Мабуть, хороший дядько. Розумний. Й талановитий.

Тільки б не пропустити.

Саме зараз, бо без свого іграшкового вертольотику він нічим не зможе допомогти полковнику. Значить, і сидіти в штабі безперервно не буде. Вийде. Хоча б у сортир. Он у той, дощаний, куди всі ходять, бо каналізація не працює.

Сергій Анекеевич вийшов, розстебнув комір й покрутив головою. В штабі було накурено, душно и гидко. Крім того... На його думку, найманець, у якого вистачило кеби пошкодити найкращий у світі протипіхотний комплекс, не буде таким дурнем, щоб попастися полковнику. Не буде він чіпати колону.

Але й не відступиться просто так. Скоріш за все, той негідник спробує нанести удар з іншого боку... Несподіваного... Знайде якесь слабке місце, й вдарить неждано й підступно.

Як в тій історії з "Великим Вавилоном", наприклад

Чудова була гармата! Й конструктор її, Джеррі Бюль, чудовим був інженером. Шкода, лише, що капостив СРСР скрізь, де тільки міг.

Попрацював у ПАР - й південноафриканські гармати змусили росіян та кубинців тікати в Анголу.

Модернізував китайську артилерію - й гаубиці стали кращі за радянські. Хоча китайці злизали конструкції якраз із радянського прототипу.

В Югославії взяв старі й, вибачте, але також радянські гармати калібру 130 мм - й перетворив їх на 155-міліметрові. Та ще значно далекобійніші!

Ну, й нарешті, збудував для Іраку вундерваффе - гармату калібром тисячу міліметрів. Ясна річ, націлена вона була на Ізраїль.

Ще б трохи. Ще б зовсім трішечки. Ще буквально два-три кілограми урану!

А вбили його у березні дев'яностого року.

Біс його зна, хто. Росіяни кивають на ізраїльтян, ті теж переводять стрілки. Англіїці через свій рупор під псевдонімом "Форсайт" оголосило, що самі ж хусейнівці. Американці відхрещуються - "не ми!", й кажуть, ніби ніяких військових секретів йому взагалі ніколи не довіряли, а отже й мочити не було завіщо. Коханці Бюля зараз за п'ядесят й винуватить вона всіх одразу.

Так чи сяк, але без головного конструктора "Вавілон" жодного разу і не пальнув.

Сергію Анікейовича раптом стало холодно. Чи то вітерець війнув, чи то просто мороз пробіг по спині. Він стеноу плечима й навіщось поглянув за КПП. Пейзажі за парканом були нікчемні - суцільні руїни.

Чудове місце для засідки! Ось, наприклад, щілина між двома бетонними плитами.

Кажуть, якщо куля трапляє в голову, то звук пострілу людина уже не чує. Й жодна думка не встигає проскочити.

Брехня.

Сергій Анікеєвич почув. Але навіть падаючи, подумав не про те, що ось-ось помре, а про комплекс.

"Як шкода, - встигла проскочити думка. - Без мене ж ніякого..."

Він мав рацію.

Протипіхотний КАЗ прийнято на озброєння не було. "У зв'язку з незадовільними результатами випробувань" - написали у акті.

За інерцією КБ продовжувало роботи ще зо два роки, потім гримнуло чергове скорочення й тему прикрили.

Папери здали у архів, й можливо, через півсотні років, вони десь та сплинуть. Як антикваріат. Можливо, навіть хтось з патріотів напише книжку:

"Секретна зброя Імперії".

Ще й заробить на цьому.

Юр Дізфайндер засвітився в Абхазії, потім в Осетії, та десь там і пропав.

Про обставини загибелі Металіста він не розповідав нікому й ніколи.

Над чужками про новий російський супертанк - сміявся.

А на питання ігін'и (або І.Р.И.Н.И.) у форумі - не відповів.